

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยได้แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นสามรูปแบบ คือ การบริหารราชการส่วนกลาง หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยงานของทางราชการที่ได้รับมอบหมายอำนาจจากส่วนกลางให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นบริหารงาน เพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนา และให้การบริการแก่คนในท้องถิ่น ปัจจุบันมี 5 รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาถึงการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เพิ่งจะเกิดขึ้นใหม่ล่าสุด กล่าวคือ ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 (กรมการปกครอง, 2538) ส่งผลให้สภาตำบลที่มีอยู่เดิมได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุดมีจำนวนกระจายอยู่ทั่วประเทศมากที่สุด จากสถิติของกรมการปกครอง แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด จำนวน 6,746 แห่ง และมีสภาตำบลที่ยังไม่ได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเหลืออยู่เพียง 219 แห่ง (กรมการปกครอง, 2543) หากสภาตำบลที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบันอีกจำนวน 219 แห่ง ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จะส่งผลให้ตำบลของประเทศไทยมีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรากฐานของรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญที่สุด และการปฏิบัติการกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทมากที่สุด

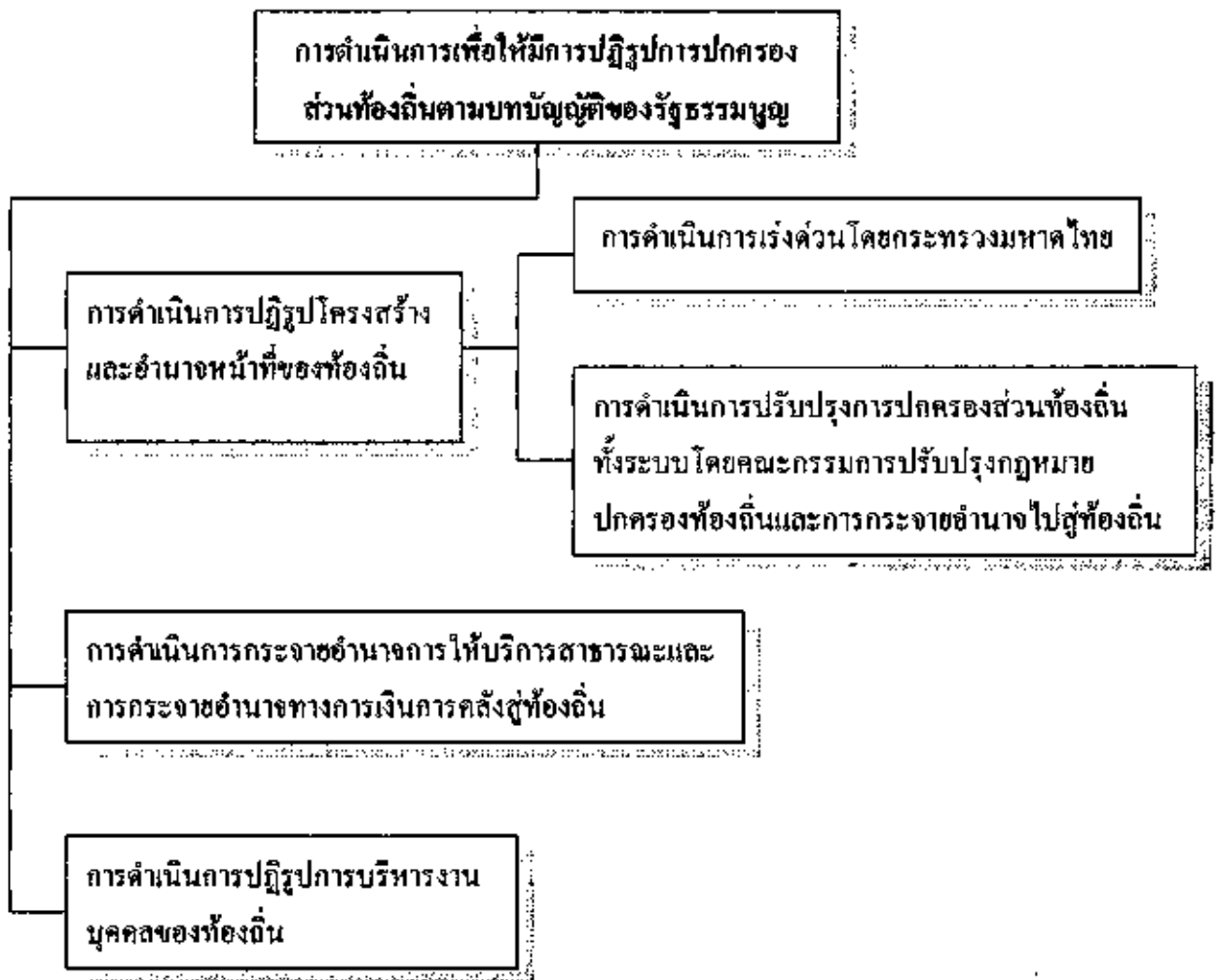
ในขณะที่นิคมสร้างตนเองเป็นหน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค และมีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดตั้งนิคมสร้างตนเองจะมีการดำเนินการโดยการจัดหาที่ดิน ตามมติคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์จะจัดทำโครงการจัดนิคมสร้างตนเองผ่านคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 พิจารณานำเสนอคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนสำรวจที่ดิน โดยมีคณะกรรมการสำรวจและเลือกที่ดิน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สังกัดกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ที่ดินในการจัดตั้งนิคมต้องมีเนื้อที่อย่างต่ำ 1,000 ไร่ ตามประเภทของการจัดนิคมสร้างตนเอง 4 ประเภท คือ นิคมสร้างตนเองหมู่บ้าน นิคมสร้างตนเองตำบล นิคมสร้างตนเองอำเภอ นิคมสร้างตนเองจังหวัด และพิจารณาว่า บริเวณที่ดินมีอาณาเขตติดต่อย่านชุมชนเพียงใด (หมู่บ้าน, ตำบล, อำเภอหรือจังหวัด) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน แหล่งน้ำ โรคภัยไข้เจ็บ มีความเหมาะสมที่จะให้ราษฎรเข้าไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือไม่ ก่อนเสนอผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ กรมประชาสงเคราะห์รับมรดำเนินการขออนุญาตพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ต่อไป(กรมประชาสงเคราะห์, 2538 : 5) ที่นังที่ตั้งกล่าวเดิมเป็นพื้นที่ของหมู่บ้านและตำบล ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เมื่อประกาศให้พื้นที่แห่งนั้นเป็นเขตนิคมสร้างตนเองจึงส่งผลให้พื้นที่แห่งนั้นมีสองสถานะ กล่าวคือ เป็นพื้นที่ซึ่งนิคมสร้างตนเองจะต้องดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และในขณะเดียวกันยังคงมีสถานะเป็นหมู่บ้านและตำบลตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้จัดรูปแบบในการบริหารกิจการของตำบล ในรูปแบบสภาตำบล ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้ สภาตำบลบางแห่งที่มีอยู่เดิม จึงได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ส่งผลให้พื้นที่ในเขตนิคมสร้างตนเองมีองค์กรรับผิดชอบในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของราษฎร

จำนวนสององค์กร คือ นิคมสร้างตนเอง และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งต่างก็มีอำนาจและหน้าที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

การที่มีองค์กรจำนวนสององค์กรรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เดียวกัน จะก่อให้เกิดผลกระทบสองด้าน กล่าวคือ ในด้านบวก (Positive) หากองค์กรดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ในลักษณะสอดคล้องกัน มีการประสานการดำเนินงาน จนกระทั่งสามารถก่อให้เกิดการผนึกความร่วมมือในการดำเนินงานย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว แต่หากองค์กรดังกล่าวต่างดำเนินการ โดยไม่ได้ประสานงานกัน มีลักษณะต่างดำเนินการหรือในบางครั้งมีการดำเนินการ ในลักษณะขัดแย้ง ย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านลบ (Negative) ซึ่งจะก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ

การดำเนินการของนิคมสร้างตนเองในช่วงที่ผ่านมาได้ปรับเปลี่ยนบทบาทและภารกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เอื้อประ โยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตนิคมสร้างตนเองมาโดยตลอด ในช่วงแรกซึ่งเป็นการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎร ได้นั้นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควบคู่กับการพัฒนาด้านอาชีพ และต่อมาได้เน้นหนักในการพัฒนาด้านสังคมด้วย อย่างไรก็ตามเนื่องจากราษฎรซึ่งได้เข้ามาเป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองเป็นผู้ยากไร้ ประกอบกับพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองแต่เดิมเป็นพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยากแก่การพัฒนา ดังนั้น การที่จะพัฒนาให้พื้นที่ดังกล่าวบรรลุเป้าหมาย จะต้องใช้ระยะเวลาและทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ปัจจุบันนิคมสร้างตนเองมีทรัพยากรที่จะใช้ในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นกำลังคนและงบประมาณค่อนข้างจำกัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาทรัพยากรจากแหล่งอื่นมาใช้ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเอง ประกอบกับเมื่อวิเคราะห์ทิศทางของการกระจายอำนาจ (Decentralization) สู้องค์กรท้องถิ่นของประเทศไทยซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2475 รัฐบาลในแต่ละยุคต่างก็ให้ความสำคัญโดยการกำหนดและดำเนินการตามนโยบาย เพื่อให้มีการกระจายอำนาจสู้องค์กรท้องถิ่นตลอดมา จนกระทั่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2540 ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นไว้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกระจาย อำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ได้แก่ คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายท้องถิ่น และกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น คณะทำงานด้าน

อำนาจให้บริการสาธารณะ และกระจายอำนาจการเงินการคลังท้องถิ่น คณะทำงานด้านบริหารงานบุคคลท้องถิ่น ซึ่งคณะทำงานแต่ละชุดได้มีการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจสู่องค์กรท้องถิ่นไปแล้ว (ดวงสมร วรฤทธิ์, 2543) เพื่อให้เห็นแนวทางการดำเนินการเพื่อให้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ชัดเจนขึ้น จึงได้สรุปให้เห็นผังแผนภูมิข้างล่าง

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงการดำเนินการเพื่อให้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์ได้เตรียมการถ่ายโอนภารกิจไปให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ งานดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก งานสงเคราะห์เด็ก ในครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ ในนิคมสร้างตนเอง การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในชุมชน งานช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น การจ่ายเงินสงเคราะห์ด้านเงินทุนประกอบอาชีพให้แก่สตรีที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเอดส์ งานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในชุมชน การสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งเบื้องต้น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ สำหรับภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของนิคมสร้างตนเอง ได้แก่ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ ในนิคมสร้างตนเอง สำหรับภารกิจอื่นๆ ของนิคมสร้างตนเองถึงแม้จะไม่ได้กำหนดไว้ในการถ่ายโอนภารกิจให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการก็ตาม แต่ในเมื่อพื้นที่ดำเนินการของนิคมสร้างตนเอง และพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความซ้ำซ้อนกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผนึกกำลังในการทำงานร่วมกัน โดยการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมกับนิคมสร้างตนเองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง นอกจากนี้ การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับนิคมสร้างตนเอง ยังเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพ และเข้มแข็งเพียงพอที่จะรองรับการถ่ายโอนงาน ในอนาคตตามทิศทางและแนวโน้มของการกระจายอำนาจ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการแสวงหารูปแบบและแนวทางในการที่จะส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง โดยส่วนรวม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบลในสภาวะการณปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการส่งเสริมให้ องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง” เป็นการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเอง และศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองที่มีต่อการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยได้ศึกษาในเขตนิคมสร้างตนเองของกรมประชาสงเคราะห์ที่ยังมีการบริหารงานอยู่ในปัจจุบันจำนวน 43 แห่ง(นิคมสร้างตนเองห้วยคล้า จังหวัดศรีสะเกษ เป็นนิคมที่ 44 ปัจจุบันถอนการบริหารงานแล้ว ยังคงรอความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติประกาศถอนสภาพนิคม) ศึกษาการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาจนกระทั่งถึง 30 กันยายน 2542 สำหรับการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคม-สร้างตนเองได้สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงเดือนกันยายน 2542

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

การเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ร่วมกับนิคมสร้างตนเอง ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดจากการดำเนินการของนิคมสร้างตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน ชี้แนะ การกระตุ้น และการอบรมให้ความรู้

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 5 รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

นิคมสร้างตนเอง หมายถึง นิคมสร้างตนเองซึ่งจัดขึ้นเป็นนิคมตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานของนิคมสร้างตนเอง สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่

บริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ บริหารการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

สมาชิกนิคมสร้างตนเอง หมายถึง ประชาชนผู้ซึ่งอาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเอง โดยได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจอนุญาตตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้

สวัสดิการสังคม หมายถึง การดำเนินงานด้านการป้องกัน การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ การฟื้นฟูปรับสภาพ และการพัฒนาให้แก่สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ ครอบครัวรายได้น้อย คนไร้ที่พึ่ง เฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบลในสถานการณ์ปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล
3. นำผลที่ได้จากการศึกษาให้นิคมสร้างตนเองใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. เป็นการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ และเข้มแข็งเพียงพอที่จะรองรับการถ่ายโอนงานในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน ตลอดจนใช้เป็นกรอบแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานนิคมสร้างตนเอง
3. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประยูร กาญจนกุล (2538) ได้อธิบายว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

- (1) มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์กรนิติบุคคลอิสระจากองค์การของราชการบริหารส่วนกลาง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การของรัฐบาลต่าง ๆ ยังมีนิติบุคคลแยกออกไปมากขึ้นเท่าใด ก็นับว่ามีการกระจายอำนาจมากขึ้นเท่านั้นนิติบุคคลเหล่านี้เป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนที่มีงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีความอิสระในการจัดทำบริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องขอรับคำสั่งจากราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่คอยควบคุมให้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องเท่านั้น มิได้เข้าบังคับบัญชาหรืออำนวยการเอง
- (2) มีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นย่อมประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎร โดยเฉพาะองค์กรสำหรับเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการ เช่น สภาเทศบาล สภาจังหวัดที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา ทั้งนี้ เพื่อให้ราษฎรในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนในการปกครองท้องถิ่น ถ้าไม่มีการเลือกตั้งเลย ก็ไม่นับว่ามีการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้หลักการกระจายอำนาจปกครองจึงมีหลักการตรงกันข้ามกับหลักการรวมอำนาจปกครอง ซึ่งถือว่าการแต่งตั้งเป็นสาระสำคัญ เจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ผู้ดำเนินการปกครองได้รับแต่งตั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง มิใช่เป็นผู้รับเลือกตั้งจากราษฎรเหมือนกับการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น การเลือกตั้งถือว่าเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง ถ้ามีการเลือกตั้งทั้งองค์กรที่ประชุมและองค์กรที่มีหน้าที่บริหาร ก็นับว่ามีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ ส่วนการกระจายอำนาจตามภารกิจที่ให้แก่องค์กรนั้น การเลือกตั้งไม่ถือว่าเป็นหลักสำคัญเหมือนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

- (3) องค์กรตามหลักการกระจายอำนาจปกครองมีความอิสระในการดำเนินการตามหน้าที่ (Autonomy) กล่าวคือ อาจดำเนินการที่ได้รับมอบหมายได้เองโดยไม่ต้องรับคำสั่ง หรืออยู่ได้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการและดำเนินกิจการ ได้ด้วยงบประมาณ และด้วยเจ้าหน้าที่ของตนเอง ถ้าองค์กรใดไม่มีความอิสระเช่นนี้ หรือมีแต่เพียงหน้าที่เสนอข้อเสนอแนะ หรือให้คำปรึกษาแก่ราชการบริหารส่วนกลาง หรือราชการบริหารส่วนภูมิภาคเท่านั้น ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

Jaeques Moreau (อ้างใน ชาญชัย แสงวงศ์, 2542) ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นของฝรั่งเศสได้อธิบายว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการคือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ มีการเลือกตั้งคณะผู้ดำเนินงานจากราษฎร มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีองค์กรเป็นของตนเอง มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเอง มีการกำกับดูแลจากรัฐ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเป็นรากฐานของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538

1.3 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดการปกครองในรูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “อบต.” มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการบริหารงานในระดับตำบล และหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ แต่มาเริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” แต่การบริหารระดับตำบล หมู่บ้าน ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 ประสบปัญหาหลายประการจึงถูกยกเลิกโดยคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 275/2509 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2509 แล้วจัดระเบียบบริหารงานเสียใหม่ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้ออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 จัดระเบียบการบริหารงานในตำบลเสียใหม่ให้เหลือเพียง

รูปแบบเดียวเรียกว่า “สภาตำบล” องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ก็ถูกยกเลิกไปด้วย

ในปี 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่งผลให้สภาตำบลทั้งหมด มีฐานะเป็นนิติบุคคล และสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, 2539) ต่อมาในปี 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการ ได้แก่ หลักประกันความอิสระของการปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 282, 283, 284 ที่มาของสภาท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น ในมาตรา 285 การถอดถอนสมาชิกสภาและผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น ในมาตรา 286, 287 การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ในมาตรา 288 และอำนาจหน้าที่ขององค์กรส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 289, 290 ซึ่งมีสาระเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงจากพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลหลายประการ ดังนั้น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงได้มีการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาได้เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ใช้บังคับเป็นกฎหมายในวันที่ 21 พฤษภาคม 2542 เป็นต้นไป โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล คุณสมบัติและสมาชิกภาพ การบริหารงาน อำนาจหน้าที่และรายได้

1.4 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จำนวนรายได้เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการจัดลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล เดิมได้แบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ลำดับชั้น และ องค์การ-

บริหารส่วนตำบลแต่ละชั้นจะสามารถมีพนักงานส่วนตำบลในจำนวนที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งจะมีพนักงานส่วนตำบลซึ่งเป็นตำแหน่งหลักได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ธุรการ และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

ตารางที่ 1.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ การจัดลำดับชั้น และจำนวนพนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้	ลำดับชั้น อบต.	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
20 ล้านขึ้นไป	1	21
12 – 20 ล้านบาท	2	12
6 – 12 ล้านบาท	3	6
3 – 6 ล้านบาท	4	4
ไม่เกิน 3 ล้านบาท	5	3

ที่มา : ข้อมูลจากกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, 2541

การจัดแบ่งชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้หลักเกณฑ์ตามปัจจัยด้านรายได้อย่างเดียวมีข้อจำกัด คือ ไม่ได้สะท้อนถึงศักยภาพด้านอื่น ๆ ออกมา เช่น ด้านเศรษฐกิจ การปกครอง สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มองภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ชัดเจนขึ้น มากกว่าการใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องรายได้เพียงประการเดียว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพด้านอื่น ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลออกมามากกว่ารายได้อย่างเดียว และเพื่อให้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตรงตามปัญหาและความต้องการ จึงได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ โดยใช้เกณฑ์ชี้วัด จำนวน 4 ด้าน เป็นเกณฑ์ ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ ให้น้ำหนัก 55 %
2. ด้านการปกครอง ให้น้ำหนัก 20 %
3. ด้านสังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ให้น้ำหนัก 8 %
4. ด้านการบริหารจัดการ ให้น้ำหนัก 17 %

จากการใช้หลักเกณฑ์ใหม่ สามารถกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล
 ชั้น 1 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีสภาพเศรษฐกิจ การปกครอง สังคม การศึกษา
 และวัฒนธรรม การบริหารการจัดการที่ดีกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2, 3, 4 และ
 5 ตามลำดับ จากการจัดการตามหลักเกณฑ์ใหม่สามารถนำไปใช้ในการจัดการบริหาร-
 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ครอบคลุมหลายด้าน มากกว่าการใช้เกณฑ์รายได้เพียง-
 อย่างเดียว

1.5 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรูปแบบคล้ายกับสภาผู้แทนราษฎรของประเทศ อันประกอบด้วย
 ด้วย “สภาองค์การบริหารส่วนตำบล” และ “คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน
 ตำบล” และมี “พนักงานส่วนตำบล” เป็นบุคลากรหลักในฐานะข้าราชการประจำของ
 องค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ฝ่ายนิติบัญญัติ)

เดิมมีโครงสร้างตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหาร
 ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และ
 สมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากรายการหมู่บ้านละ 2 คน มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ
 4 ปี ในการดำเนินงาน มีประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานสภาคนหนึ่ง โดยนายอำเภอ
 แต่งตั้งจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้กำนัน ตามมติสภาองค์การ-
 บริหารส่วนตำบล และมีเลขานุการสภาคนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การ-
 บริหารส่วนตำบล ต่อมาได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบลและ
 องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537(แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) ส่งผลให้
 โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปจากเดิม คือ
 โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน
 องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบล
 ใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

- (1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) พิจารณและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- (3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมายระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เดิมมีโครงสร้างตาม

พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาจากการแต่งตั้งของนายอำเภอตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยแต่งตั้งจากกำนัน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน โดยคณะกรรมการบริหารจะเป็นผู้เลือกคนใดคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร และเลือกอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร อย่างไรก็ตาม ได้มีบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ได้กำหนดให้ภายในสี่ปีแรกนับจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ให้กำนันเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่ง ดังนั้น กำนันจะเป็นประธานกรรมการบริหาร ในสี่ปีแรก จนกระทั่งถึงวันที่ 1 มีนาคม 2542 ต่อมาได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่งผลให้โครงสร้างของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เปลี่ยนแปลงไปจากโครงสร้างเดิม คือ กำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหาร 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง และให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร ใน 4 ปี นับแต่ใช้กฎหมายนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้โดยไม่ต้องลาออกจากตำแหน่งแต่เมื่อได้รับเลือกตั้งให้พ้นจากตำแหน่งเดิมโดยอัตโนมัติ

บริหาร 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอ แต่งตั้ง และให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

ใน 4 ปี นับแต่ใช้กฎหมายนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้โดยไม่ต้องลาออก จากตำแหน่งแต่เมื่อได้รับเลือกตั้งให้พ้นจากตำแหน่งเดิมโดยอัตโนมัติ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

- (1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ - ข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- (3) รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง
- (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

3. พนักงานส่วนตำบล ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีพนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างประจำเป็นของตนเอง และอาจแบ่งการบริหารออกเป็น

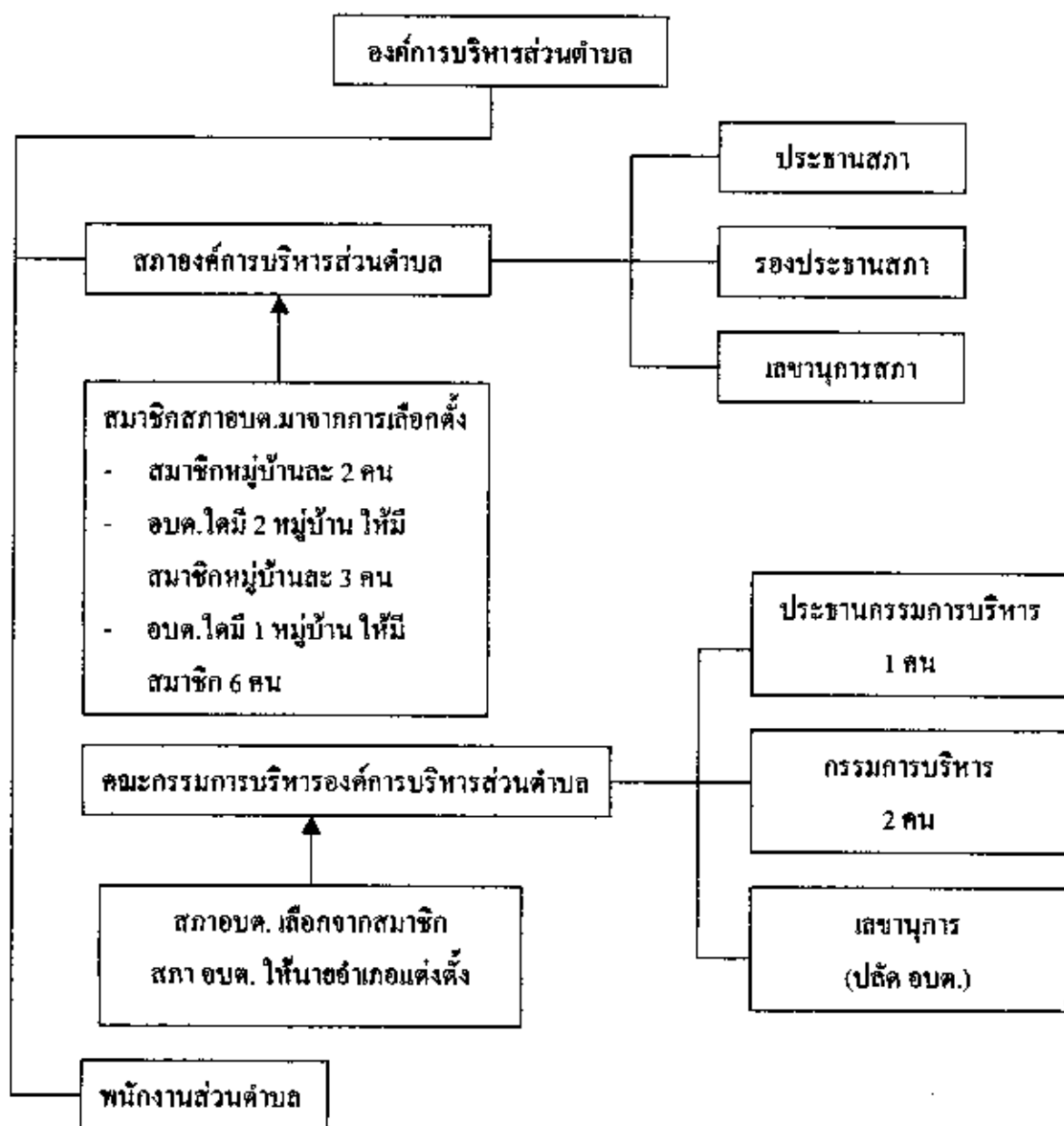
- สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งขึ้น

การแบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับภารกิจ โดยได้แบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วน คือ

- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ส่วนการคลัง ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วนการคลัง หรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

(3) ส่วนโยธา ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วนโยธา หรือนายช่างโยธา
เป็นต้น

เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างชัดเจน จึงได้
สรุปให้เห็นผังแผนภูมิข้างล่าง

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ. สภา
ตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

1.6 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ที่ อบต. จะต้องทำดังนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (หน้าที่ที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่)
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ อบต. ที่มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพออาจจัดทำกิจการในเขต อบต. อีกจำนวน 13 ข้อ ดังนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว (หน้าที่ที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่)
- (13) การผังเมือง (หน้าที่ที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่)

อำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่กล่าวมานั้น ไม่เป็นการคัดอำนาจหน้าที่ของ กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้ อบต. ทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หาก อบต. มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นของ อบต. ไปประกอบการพิจารณา ดำเนินกิจการนั้นด้วย

1.7 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม

- (1) ภาษีบำรุงท้องที่
- (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (3) ภาษีป้าย
- (4) อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์
- (5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
- (6) ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- (7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการขายสุรา
- (8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นพนัน
- (9) อากรรังนกอีแอ่น
- (10) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

- (11) อากรประธานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมาย ว่าด้วยการประมง
- (12) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- (13) ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- (14) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
- (15) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- (16) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- (17) ภาษีมูลค่าเพิ่ม
- (18) ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด เงินอุดหนุนรัฐบาล

รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่น ๆ

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (5) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (6) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

เงินกู้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- (1) กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล
- (2) การกู้ตาม (1) กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

แหล่งที่มาของรายได้องค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ที่ อบต. จัดเก็บเองจากภาษีอากรต่าง ๆ ได้แก่

- (1) ภาษีบำรุงท้องที่
- (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (3) ภาษีป้าย
- (4) อากรการฆ่าสัตว์

รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ อบต. ได้รับ
ทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บใน อบต. โด ได้แก่

- (1) เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกขี้เถ้า
- (2) ค่าธรรมเนียมกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- (3) เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่า
ด้วยการประมง
- (4) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- (5) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมาย
ที่ดิน

รายได้ที่ได้รับจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
เป็นรายได้ที่เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว องค์
การบริหารส่วนตำบลจะได้รับการจัดสรรหรือแบ่งให้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการใน
กฎหมายนั้น หรือในกฎกระทรวง ได้แก่

- (1) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

เมื่อจัดเก็บได้ ให้จังหวัดจัดสรรให้ อบต. ตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น (พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ร.บ. การขนส่งทางบก)

- (2) ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

เมื่อจัดเก็บได้ใน อบต. โด ให้จัดสรรให้ อบต. ตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย

(3) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

เมื่อจัดเก็บได้ใน อบต.ใด ให้แบ่งให้ อบต. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายกระทรวงมหาดไทย

รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บเพิ่มขึ้นจากกฎหมายนั้น ๆ เป็นรายได้ที่ อบต. มีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

จะเห็นว่า อบต. มีแหล่งที่มาของรายได้จากหลาย ๆ ทาง โดยเฉพาะรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่และทรัพยากรต่าง ๆ ในแต่ละ อบต. เป็นสำคัญ บาง อบต. มีทรัพยากรในพื้นที่มาก ก็จะมีแหล่งที่มาของรายได้มาก บางแห่งมีทรัพยากรในพื้นที่น้อยก็มีแหล่งที่มาของรายได้น้อย การมีรายได้น้อย ย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจการพัฒนาในท้องถิ่น อบต. ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรใน อบต. ไม่น่าจะก็น้อย (โกวิท ี พวงงาม, 2542 : 178)

1.8 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายของ อบต. พบว่า มีรายจ่ายหลายทางเช่นกัน เป็นต้นว่า รายจ่ายประจำ เช่น ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) ค่าสาธารณูปโภค
- (9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ

(10) รายงานอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบ
ของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

(11) ค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภา อบต.
เลขานุการสภา อบต. กรรมการบริหารและเลขานุการคณะ
กรรมการบริหาร โดยจะต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวง
มหาดไทย

การจัดทำงบประมาณและการตรวจสอบ

(ก) การจัดทำงบประมาณ

ในการดำเนินงานของ อบต. ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่นั้น
อบต. จะต้องมีรายได้และรายจ่ายเป็นของตนเอง ในแต่ละปีการรับ – จ่ายเงินของ อบต.
ต้องเป็นไปตามงบประมาณ การจัดทำงบประมาณของ อบต. นั้นต้องทำเป็นข้อบังคับ
กล่าวคือ ทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของ อบต.
โดยให้คณะกรรมการบริหารของ อบต. เป็นผู้จัดทำ และนำเสนอต่อสภา อบต. ตาม
ระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างปีงบประมาณใด รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณ
ไม่พอใช้จ่ายประจำปีนั้น หรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ
ก็สามารถจัดทำเป็นข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมได้

ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และ/หรือร่างงบประมาณ-
รายจ่ายเพิ่มเติม จะต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภา อบต. เมื่อสภา อบต. ได้รับร่าง-
งบประมาณรายจ่าย หรือร่างงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมจากคณะกรรมการบริหารแล้ว
สภา อบต. จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับนั้น
เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าสภา อบต. พิจารณาไม่แล้วเสร็จ กฎหมายให้ถือว่า
สภา อบต. ให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการบริหารเสนอและให้ดำเนินการเสนอ
ต่อนายอำเภอเพื่อขออนุมัติต่อไป

เมื่อคณะกรรมการบริหารเสนอร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย-
ประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมต่อสภา อบต. แล้ว สภา อบต. จะ

ต้องดำเนินการจัดประชุมพิจารณาร่างข้อบังคับงบประมาณตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

- 1) ในกรณีสภา อบต. เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้ว จะต้องนำเสนอนายอำเภออนุมัติ ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติ นายอำเภอจะต้องส่งคืนให้สภา อบต. เพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับนั้นใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับดังกล่าว
- 2) ในกรณีที่สภา อบต. มีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอจะต้องส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย - ประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่สภา อบต. แจ้งมติยืนยัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม กฎหมายกำหนดให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติ หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับ - งบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย - เพิ่มเติม ร่างข้อบังคับดังกล่าวนั้นเป็นอันตกไป

อนึ่ง หากข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทัน กฎหมายกำหนดให้ใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

(ข) การควบคุมการตรวจสอบ

(1) กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ออกระเบียบว่าด้วย การคลัง การงบประมาณ การโอนการจัดการทรัพย์สิน การซื้อ การจ้าง ค่าตอบแทน และค่าจ้าง

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่น ๆ ของ อบต. เพื่อให้ อบต. ปฏิบัติด้วยก็ได้ ในการออกระเบียบว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ตามที่กล่าวข้างต้นนั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่าให้กระทรวงมหาดไทยคำนึงถึงความเป็นอิสระ ความคล่องตัวและความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของ อบต. ด้วย

- (2) กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 37 มาใช้บังคับกับการตรวจสอบการคลัง การบัญชีหรือการเงินอื่น ๆ ของ อบต. ด้วย โดยอนุโลม กล่าวคือให้กระทรวงมหาดไทยจัดให้มีการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่น ๆ ของอบต. ตามระเบียบที่กำหนดไว้

1.9 บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อองค์กรบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่สำคัญของการกระจายอำนาจ คือ การให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) ซึ่งเป็นความอิสระที่ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นดำเนินกิจการสาธารณะต่าง ๆ โดยมีอำนาจตัดสินใจอย่างอิสระ และสามารถกำหนดนโยบายบริหารท้องถิ่นได้เอง แต่มิใช่เป็นความอิสระจากอำนาจของรัฐบาล ไปเป็นการปกครองชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตยในตัวเอง (non-sovereign community) เช่นเดียวกับการปกครองประเทศหรือในฐานะที่เป็นรัฐ อำนาจอิสระของท้องถิ่นจึงไม่ใช่อำนาจอธิปไตย ท้องถิ่นยังคงมีความสัมพันธ์กับรัฐบาล ในฐานะที่เป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ ซึ่งจัดตั้งขึ้นและกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่โดยส่วนกลาง แม้ท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและมีอิสระในการปกครองตนเองสักเพียงใดก็ตาม ก็ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล (ส่วนกลาง) กับท้องถิ่น มีราชการส่วนภูมิภาคทำหน้าที่แทนส่วนกลางในการกำกับดูแลท้องถิ่นเสียเป็นส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่าส่วนภูมิภาคมีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากกว่าส่วนกลาง อย่างไรก็ตามส่วนภูมิภาคซึ่งได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ ก็มีขอบเขตเฉพาะเรื่องที่จำเป็นซึ่งอาจกระทบกระเทือน หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อท้องถิ่นหรือราชการได้ (แต่จะไม่ไปก้าวก้าวยการบริหารงานภายในของท้องถิ่น) เช่น การออกกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้การดำเนินงานของท้องถิ่นเป็นไปอย่างถูกต้องตามกรอบกฎหมายระเบียบที่วางไว้เท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับท้องถิ่น มีอยู่ 3 ประการ คือ ในด้านการบริหารงาน

- (1) ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนและวิธีปฏิบัติงานของท้องถิ่น เช่น การกำหนดเกณฑ์การจัดตั้ง
- (2) ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค มีอำนาจในการควบคุมการทำงานของท้องถิ่น เช่น มีอำนาจยุบสภาท้องถิ่นเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือสั่งให้ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งได้ หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น รวมทั้งอำนาจสั่งเพิกถอน ระงับการปฏิบัติ คัดค้าน ตรวจสอบท้องถิ่นอีกด้วย

ในด้านบุคลากร

แท้จริงแล้ว ท้องถิ่นมีอำนาจและมีอิสระ ในด้านการบริหารงานบุคคลพอสมควร เพราะมีบุคลากรเป็นของตนเอง มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปทำหน้าที่บริหารงาน เช่น คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (ก.จ.) คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) คณะกรรมการพนักงานสุขาภิบาล (ก.สบ.) ส่วนในระดับจังหวัด มีคณะกรรมการประจำจังหวัดและคณะอนุกรรมการประจำหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจำลองการบริหารงานของแต่ละระดับเช่นเดียวกับ ก.พ. (เช่นคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ทำหน้าที่เช่นเดียวกับ อ.ก.พ. กระทรวงและ อ.ก.พ. กรม คณะอนุกรรมการประจำหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่เช่นเดียวกับ อ.ก.พ. จังหวัด) และมีการกำหนดอำนาจบรรจุแต่งตั้งพนักงานท้องถิ่นไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ

ในด้านการคลัง

หน่วยการปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีรายได้ของตนเองอย่างเพียงพอ และมีอิสระในการบริหารรายได้ของตน แต่ในข้อเท็จจริงปรากฏว่าท้องถิ่นมีรายได้ที่จำกัด ไม่พอเพียงที่จะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากฐานะรายได้ยังคงแคบ และระบบการจัดสรรภาษี รายได้ที่ส่วนกลางจัดเก็บยังไม่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการคลังของท้องถิ่น

นอกจากนี้ การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายฐานภาษียังมีผลกระทบต่อการเมืองในระดับท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นจึงมักหลีกเลี่ยงวิธีการดังกล่าว อันเป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาการคลังของท้องถิ่นส่วนกลางจึงต้องมีหน้าที่ในด้านการกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นพัฒนาขีดความสามารถทางด้านการคลัง รวมทั้งการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่นด้วย

1.10 บทบาทหน้าที่ของอำเภอ ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

ในด้านบทบาทหน้าที่ของจังหวัด อำเภอ ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าอำเภอ มีบทบาทที่ค่อนข้างชัดเจนและใกล้ชิดกว่าจังหวัด กล่าวคือ

ด้านการบริหาร

- (1) นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุม เปิดและปิดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีที่ยังไม่มีประธานหรือประธานสภาไม่เรียกประชุมตามกำหนด
- (2) นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมัยวิสามัญ เมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ เห็นว่าเป็นการจำเป็น และจะเป็นประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และยื่นคำร้องต่อนายอำเภอ
- (3) นายอำเภอเป็นผู้อนุญาตให้ขยายเวลาในสมัยประชุมสามัญ และสมัยประชุมวิสามัญของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) นายอำเภอเป็นผู้ลงชื่อให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ซึ่งเป็นกฎหมายท้องถิ่นที่บังคับใช้ในพื้นที่แล้วประธานกรรมการบริหารจึงลงชื่อ และประกาศใช้ข้อบังคับตำบลนั้นต่อไป

ด้านบุคลากร

- (1) นายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

- (2) นายอำเภอเป็นผู้รับใบลาออกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง
- (3) นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งประธาน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
- (5) นายอำเภอรับหนังสือลาออกจากตำแหน่งของประธานกรรมการบริหารและของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
- (6) นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการบริหารชั่วคราวได้ หากตำแหน่งประธานกรรมการบริหารว่างลง เนื่องจากเหตุอื่นนอกจากครบวาระและไม่อาจจะเลือกประธานกรรมการบริหารขึ้นใหม่ได้

1.11 แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภายใต้การควบคุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลไกที่สำคัญที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้กำหนดเป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อพัฒนาตำบลและแก้ไขปัญหาของประชาชนในตำบล คือ แผนพัฒนาตำบล ซึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล แล้วเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงจำเป็นต้องมีแผนพัฒนาตำบลของตนเอง โดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540 ได้ระบุถึงหลักการ สำคัญ และแนวทางในการดำเนินการไว้ดังนี้

หลักการ

ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลระยะ 5 ปี และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี โดยถือเป็นส่วนย่อยของแผนพัฒนาอำเภอ ทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจอิสระในการจัดทำแผนอย่างเต็มที่

โครงสร้าง

แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลจะประกอบด้วยแผนงานโครงการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการด้วยงบประมาณของตนเอง

ประเภทที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนและโครงการ) และที่ส่วนราชการอื่นดำเนินการในตำบล

องค์กรจัดทำแผน

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลดำเนินการ โดยคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน ประกอบด้วย

- กรรมการบริหาร
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- ผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล
- ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นคณะทำงานและเลขานุการ ให้คณะทำงานเลือกกันเองเป็นหัวหน้าคณะทำงานคนหนึ่ง

การกำหนดปัญหาและแนวทางแก้ไข

ให้คณะทำงานศึกษาปัญหาในตำบลจากข้อมูล กชช. 2 ค ข้อมูล จปฐ. ข้อมูลจากกรรมการหมู่บ้าน จากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของคณะทำงาน การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นต้องคำนึงถึงแผนยุทธ

ศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตามแผนพัฒนาจังหวัด และแนวทางการพัฒนาอำเภอตามแผนพัฒนาอำเภอ

การอนุมัติแผน

เมื่อคณะกรรมการ จัดทำร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเสร็จแล้ว ให้ประธานกรรมการบริหาร โดยอนุมัติของคณะกรรมการบริหารนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบ เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาตำบลแล้ว ให้ประธานกรรมการบริหารลงชื่อประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

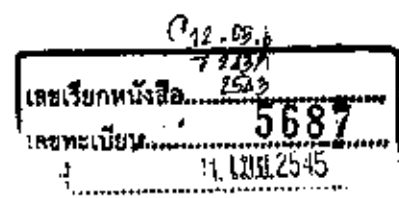
1.12 การปฏิรูปองค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 รัฐบาลจึงได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการนโยบายและประสานงานการดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ” คณะกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น” และคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้น 3 คณะ ดังนี้

- (1) คณะทำงานด้านรูปแบบโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น
- (2) คณะทำงานด้านการกระจายอำนาจการให้บริการสาธารณะ และกระจายอำนาจการเงิน การคลังสู่ท้องถิ่น
- (3) คณะทำงานด้านการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่น

คณะทำงานด้านรูปแบบโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่สำคัญ คือ

- (1) หลักเกณฑ์การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้พิจารณาขนาดของพื้นที่ จำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากรตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

- (2) ขั้นตอนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นฐานที่สามารถปรับเปลี่ยนฐานะและรูปแบบได้ และให้พัฒนาขึ้นเป็นเทศบาล หรือการปกครองรูปแบบพิเศษ หรือท้องถิ่นขนาดใหญ่ตามรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของ การกระจายอำนาจการให้บริการสาธารณะ และกระจายอำนาจการเงิน การคลังสู่ท้องถิ่น คณะทำงานได้ดำเนินการและได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2541 มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่สำคัญ คือ

- (1) การกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกบริการสาธารณะ (งาน/กิจกรรม) ที่จะถ่ายโอนให้ท้องถิ่น และกำหนดแนวทางการถ่ายโอนบริการสาธารณะ (งาน/กิจกรรม) จากส่วนราชการต่าง ๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทันที โดยได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
- ระบบบริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการ
 - ระบบบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ
 - ระบบบริการสาธารณะที่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการ
- (2) การพิจารณาจัดสรรภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ และถูกต้องที่สุดโดยมีผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับร่วมพิจารณาด้วย

ในส่วนของคณะทำงานด้านการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่น คณะทำงานได้ดำเนินการให้มีการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อจัดระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างระบบการถ่ายเทกำลังคนสู่ท้องถิ่น และสร้างระบบความก้าวหน้าในสายอาชีพที่เหมาะสม ซึ่งต่อมาคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการได้เห็นชอบ ซึ่งมีสาระสำคัญสามประการ คือ

- ให้คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่น
- ให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นต่าง ๆ อยู่ภายใต้ กฎหมายฉบับเดียวกัน
- ระบบบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิคมสร้างตนเอง

2.1 ความเป็นมาของงานนิคมสร้างตนเอง

งานนิคมสร้างตนเองเป็นบริการทางสังคมสงเคราะห์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้มีการเริ่มงานด้านนี้มาพร้อมกับการก่อตั้งกรมประชาสงเคราะห์เมื่อปี พ.ศ. 2483 โดยรัฐบาลในสมัยนั้นได้พิจารณาเห็นว่า ประเทศไทยมีที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่ยังมิได้ถูกใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก และที่ดินเหล่านั้นมักจะอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ จึงเกินความสามารถของประชากรที่จะเข้าไปทำการหักร้างถางพงเป็นที่ทำกินและอยู่อาศัยโดยลำพังตนเองได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีราษฎรยากจนขัดสนทุนรอน ขาดแคลนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยในชุมชนแออัดหรือที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมาอีกเป็นเนืองนิจประการ ราษฎรในชนบทบางส่วนก็ได้เข้าไปจับจอง หรือบุกรุกที่ดินสงวนของรัฐโดยพลการ กระจายกันอยู่เป็นหย่อม ๆ ในพื้นที่อันกว้างขวาง ซึ่งต่อไปในอนาคตก็จะเป็นชุมชนที่เป็นระเบียบ ยากแก่การจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะเป็นชุมชนที่ไม่มีการวางแผนผังไว้ล่วงหน้า (Unplanned Settlement) นอกจากนี้รัฐบาลยังได้มีนโยบายที่จะสกัดกั้นมิให้ราษฎรอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ และพยายามที่จะกระจายราษฎรผู้ยากจนซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ แล้ว ให้ออกไปประกอบอาชีพและตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นชนบทอย่างถาวรมีรายได้เพียงพอเลี้ยงตนเองและครอบครัวตามสมควรแก่สภาพอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2485 ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2485 เพื่อให้อำนาจกรมประชาสงเคราะห์ขยายงานจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง สงเคราะห์ราษฎรเพิ่มขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล คำร้องขอของสมาชิกสภาผู้แทน-

ราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัด และราษฎรที่ยากจนขาดแคลนที่ดินทำกินและอยู่อาศัย ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงโดยประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดที่ดินเรียกว่า พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ก็ได้ใช้เป็นหลักในการจัดตั้งและดำเนินงานนิคมสร้างตนเองต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2.2 วัตถุประสงค์ของงานนิคมสร้างตนเอง

- (1) เพื่อจัดสรรที่ดิน ให้ประชาชนที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินหรือประสบปัญหาทางสังคมและการเมือง ได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัยในนิคมสร้างตนเองอย่างเป็นระเบียบและถาวร กับส่งเสริมให้ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นเป็นของตนเองและเป็นมรดกตกทอดไปสู่บุตรหลาน
- (2) เพื่อพัฒนานิคมด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกนิคมมีรายได้และความเป็นอยู่สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตสามารถช่วยตนเองและชุมชนได้
- (3) เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในลักษณะโครงการพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีในการแก้ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและการบริหาร

2.3 ประเภทของนิคมสร้างตนเอง

จากความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของงานนิคมสร้างตนเอง พอจะจำแนกประเภทการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองได้ 5 ลักษณะ คือ

(1) นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือราษฎรทั่วไป

เป็นนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาสังคมต่าง ๆ ของราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกิน เช่น ราษฎรจากแหล่งเสื่อมโทรม ราษฎรที่บุกรุกที่ดินสงวนของรัฐราษฎรที่ถูกขับไล่จากการใช้ที่ดินของทางราชการ ราษฎรที่ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

(2) นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลืออพยพรายภูรจากเขตน้ำท่วม เป็นนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ต้องถูกน้ำท่วม จากการสร้างเขื่อนชลประทานและการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้าของรัฐบาล

(3) นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือราษฎรในเขตจังหวัดชายแดน และเขตมทรวงซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

เป็นนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความมั่นคงของชาติและเพื่อเป็นการ บำรุงขวัญราษฎรที่อยู่ห่างไกลตามชายแดนและอยู่ในเขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย จำ เป็นที่รัฐบาลจะต้องเข้าไปให้บริการในด้านต่าง ๆ และรวมกลุ่มราษฎร โดยการจัดตั้ง นิคมสร้างตนเองขึ้น เพื่อให้การช่วยเหลือราษฎรในเรื่องการประกอบอาชีพ การศึกษา และการสาธารณสุข ตลอดจนจัดสร้างถนน แหล่งน้ำ และจัดกำลังป้องกันรักษาความ สงบ โดยร่วมมือจากหน่วยราชการหลายฝ่าย

(4) นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือราษฎรเพื่อเป้าหมายทางการ เมืองและเศรษฐกิจ

เป็นนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้นตามมติของคณะรัฐมนตรี ที่ให้กรม ประชาสงเคราะห์จัดตั้งนิคมสร้างตนเองชายแดนภาคใต้ในท้องที่ 3 จังหวัด ซึ่งที่ดินถูก ทอดทิ้งรกร้างว่างเปล่า การปกครองท้องที่เข้าไปไม่ถึง คือ พื้นที่ชายแดนของจังหวัด สตูล ยะลา และนราธิวาส โดยให้ทำการอพยพรายภูรไทยเข้าไปทำกินในท้องที่ดังกล่าว ให้มากที่สุดที่จะมากได้ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใน ทางการปกครองและทางเศรษฐกิจโดยเร็ว

5. นิคมสร้างตนเองในลักษณะพิเศษ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไข ปัญหาทางการปกครอง

เป็นนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อชักนำและส่งเสริมให้ราษฎรได้รู้ จักประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่คนไทยยังไม่คุ้นเคย และอาชีพเหล่านั้นจะเป็นพื้นฐานอาชีพ ที่มั่นคงในทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี สามารถที่จะขยายให้กว้างขวางออกไปในอนาคต

2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานจัดนิคมสร้างตนเอง

การดำเนินงานจัดนิคมสร้างตนเองมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) **ขั้นเตรียมการจัดนิคมสร้างตนเอง** ได้แก่การวางโครงการจัดนิคมสร้างตนเองและการจัดที่ดินการจัดหาที่ดินมาดำเนินการ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองขึ้นในท้องที่ใด กรมประชาสงเคราะห์จะต้องจัดทำโครงการเสนอให้คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณาตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 มาตรา 20 และเมื่อคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้วจึงนำเสนอสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาเพื่อนำเข้าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

หลังจากนั้น กรมประชาสงเคราะห์จะติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอื่น ๆ ตามที่จะเห็นสมควรมาเข้าร่วมเป็นกรรมการ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดท้องที่เป็นประธาน เพื่อร่วมกันทำการสำรวจคัดเลือกพื้นที่สำหรับใช้ในการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองจากนั้นก็นำเรื่องเสนอกรมป่าไม้ประกอบการพิจารณา

เมื่อกรมป่าไม้อนุญาตให้ใช้พื้นที่แล้ว กรมประชาสงเคราะห์ต้องนำเรื่องส่งกรมพัฒนาที่ดินเพื่อนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526 โดยต้องเสนอผ่านคณะอนุกรรมการจำแนกประเภทที่ดินประจำจังหวัดและอนุกรรมการจำแนกที่ดินส่วนกลางตามลำดับ เมื่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดินพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว ก็จะต้องนำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้จำแนกออกเป็นที่จัดสรรแล้วมอบให้กรมประชาสงเคราะห์รับมาดำเนินการขออนุญาตพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเองตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 7 ต่อไป

(2) ขั้นดำเนินการจัดนิคมสร้างตนเอง

การวางผังนิคมสร้างตนเอง หลังจากได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเองแล้ว กรมประชาสงเคราะห์โดยความร่วมมือของกรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการสำรวจที่ดินและวิเคราะห์ดิน โดยละเอียดเพื่อประโยชน์ในการวางผังนิคม และการใช้ที่ดินอย่างถูกต้อง จากนั้นจะจัดแบ่งพื้นที่ในเขตนิคมสร้างตนเอง

ออกเป็นบริเวณที่ดินสำหรับอยู่อาศัย บริเวณที่ดินสำหรับประกอบอาชีพ บริเวณตลาด หรือย่านการค้า ย่านการบริการนิคม บริเวณที่สงวนไว้เพื่อจัดสร้างบริการสาธารณประโยชน์ บริเวณป่าสงวน 20 % เพื่อป้องกันรักษาดันน้ำถาวรความชุ่มชื้นและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงติดต่อกันทั่วทั้งนิคม แล้วจึงจัดวางผังแปลงที่ดินเพื่อให้สมาชิกอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ

การคัดเลือกราษฎรเข้าเป็นสมาชิกนิคม เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะคัดเลือกสมาชิกนิคมเข้าประกอบอาชีพและอยู่อาศัยในนิคมสร้างตนเอง ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 22 ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกราษฎรเข้าเป็นสมาชิกนิคมเป็นผู้พิจารณา ประกอบด้วยผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทย และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดที่นิคมสร้างตนเองแห่งนั้น ๆ ตั้งอยู่

การจัดให้สมาชิกนิคมเข้าครอบครองที่ดิน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเข้าเป็นสมาชิกนิคมแล้ว ทางนิคมก็จะจัดให้สมาชิกนิคมเข้าครอบครองที่ดินตามแผนผังที่วางไว้ รายละเอียด 25 ไร่ แต่ถ้าครอบครัวใดมีบุคคลในครอบครัวเกินกว่า 5 คน อาจพิจารณาให้ได้รับการจัดสรรที่ดินเพิ่มขึ้นอีก - แต่ต้องไม่เกิน 50 ไร่

ในทางปฏิบัติ การจัดสรรที่ดินให้แก่สมาชิกนิคมในนิคมสร้างตนเองทั่วไปจะจัดแบ่งให้ครอบครัวละ 25 ไร่ แบ่งเป็นที่อยู่อาศัย 2 ไร่ และที่ประกอบอาชีพ 23 ไร่สำหรับนิคมสร้างตนเองที่ตั้งขึ้นตามโครงการพิเศษ เช่นนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ นิคมสร้างตนเองอพยพราษฎรออกจากเขตน้ท่วม ได้กำหนดเนื้อที่จัดสรรให้ครอบครัวละ 15 - 18 ไร่ การที่จำนวนที่ดินจัดสรรแตกต่างกัน ก็เนื่องจากจำนวนเนื้อที่ของนิคมสร้างตนเองตามโครงการพิเศษมีมากน้อยแตกต่างกัน

3. **ขั้นพัฒนานิคมสร้างตนเอง**

เพื่อให้การพัฒนานิคมสร้างตนเองบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมประชาสงเคราะห์ได้นำรูปแบบการพัฒนาในลักษณะสมบูรณ์แบบมาใช้ กล่าวคือ ดำเนินงานพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

ทั้งด้านอาชีพ สังคมการเมืองการปกครอง และสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพื่อมุ่งให้สมาชิคนิยมสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ดังนี้

การพัฒนาอาชีพ ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกการเกษตรอย่างครบวงจร โดยจัดบริการส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและบริการสนับสนุนการผลิต ได้แก่ พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืช ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และสินเชื่อการเกษตรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนการจัดการตลาดและพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรในนิคม เพื่อรับซื้อวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตของไร่นาสมาชิคนิยม และเป็นแหล่งจ้างแรงงานจากครอบครัวสมาชิคนิยม

การพัฒนาสังคม งานนิคมสร้างตนเองมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้สามารถพึ่งตนเองได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และกำหนดวิถีชีวิตตนเอง โดยใช้แนวทางการดำเนินงาน 5 แนวทาง คือ

- ก. พัฒนาศักยภาพผู้นำและเยาวชน
- ข. พัฒนาสตรีและเด็กให้มีคุณภาพชีวิตและให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนา
- ค. ส่งเสริมให้สมาชิคนิยมมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยสร้างองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
- ง. การปรับใช้วัฒนธรรมประเพณีและสถาบันศาสนาในการพัฒนาจิตใจและพัฒนาท้องถิ่น
- จ. เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในการปฏิบัติงานให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น

การพัฒนานครเมือง การปกครอง ได้กำหนดรูปแบบการปกครองในนิคมโดยแบ่งพื้นที่เป็นเขต มีหัวหน้าเขตซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสมาชิคนิยม และคณะกรรมการส่งเสริมเขตรับผิดชอบการปกครองในเขตพื้นที่ของตนเอง ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของเจ้าหน้าที่นิคม ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิคนิยมได้เรียนรู้ระบบการปกครองตนเองตามแนวทางประชาธิปไตยอันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุด

การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยให้แก่ชุมชน ได้แก่ การสร้างถนนเชื่อมติดต่อระหว่างหมู่บ้านภายในนิคม และถนนติดต่อชุมชนภายนอกเพื่อเพิ่มเส้นทางคมนาคมและเส้นทางลำเลียงผลผลิตไปจำหน่าย การจัดหาแหล่งน้ำบริโภคใช้สอย เช่นการขุดบ่อน้ำผิวดิน การขุดบ่อบาดาล และระบบประปา เพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอตลอดปี และจัดสร้างระบบชลประทานขนาดย่อม หรือการพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น อ่างเก็บน้ำฝายน้ำล้น สระน้ำ เพื่อเน้นการส่งเสริมให้สมาชิคนิคมสามารถประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักได้ตลอดฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีการขยายเขต ไฟฟ้า เข้าสู่ฝั่งจัดสรรและจัดบริการสาธารณะอื่น ๆ เช่น โรงเรียน สถานือนามัยตำบล สถานีตำรวจ ตลาด และย่านการค้าของชุมชนในนิคม

การมอบเอกสารสิทธิให้แก่สมาชิคนิคม ความวัตถุประสงค์ของการจัดนิคมสร้างตนเอง นอกจากจะเน้นการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรแล้ว ยังส่งเสริมให้สมาชิคนิคมได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเอง และเป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลาน ซึ่งตามมาตราที่ 11 และ 12 ของพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ได้กำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ "... เมื่อสมาชิคนิคมได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว และได้เป็นสมาชิคนิคมมาเป็นเวลาเกินกว่า 5 ปี ทั้งได้ชำระเงินทุนที่รัฐบาลได้ลงไปช่วย และชำระหนี้เกี่ยวกับกิจการของนิคมให้แก่ทางราชการเรียบร้อยแล้ว ให้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (น.ค.3) ให้แก่ผู้นั้น ซึ่งผู้ได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์แล้ว จะไปขอให้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ แต่ภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดิน ผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินจะโอนที่ดินไปยังผู้อื่นไม่ได้ นอกจากการตกทอดโดยทางมรดก..."

4. ขั้นตอนสถาปนนิคมสร้างตนเอง

หลังจากนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้น ได้รับการพัฒนาด้านต่าง ๆ จนเข้าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนดไว้ ดังนี้คือ

- ได้มีการวางแผนผังแปลงที่ดินและจัดคนเข้าครอบครองทำกินครบถ้วนตามสภาพของที่ดินที่จัดแล้ว

- จัดสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานสร้างสมบูรณ์ตามผังที่วางไว้ หรือตามสมควรแก่สภาพท้องถิ่นนั้น ๆ หรือเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการครองชีพ
- ประชาชนได้ตั้งเคหสถานซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไปของเกษตรกรในท้องถิ่นใกล้เคียงเป็นหลักแหล่งและประกอบอาชีพมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีไม่น้อยกว่ารายได้เฉลี่ยของเกษตรกรในท้องถิ่นใกล้เคียง
- ได้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (น.ค.3) ให้แก่สมาชิกนิคมครบถ้วนแล้ว

กรมประชาสงเคราะห์จักได้ดำเนินการประกาศอนสภาพนิคมแห่งนั้นตามกฎหมาย โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศวันสิ้นสภาพของนิคมในราชกิจจานุเบกษา จากนั้นจะส่งมอบให้ฝ่ายปกครองหรือจังหวัดที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการเป็นหน่วยการปกครองในรูปสุขาภิบาล เทศบาล กิ่งอำเภอ หรืออำเภอต่อไป นิคมสร้างตนเองที่ถอนสภาพแล้ว กรมประชาสงเคราะห์ก็จะได้ออนกำลังเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์การดำเนินงาน ไปพัฒนานิคมสร้างตนเองแห่งอื่น

2.5 วิสัยทัศน์การพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง

จากสภาพการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการบริหารที่เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินงานนิคมสร้างตนเองของกรมประชาสงเคราะห์ จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานไปสู่การทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก มีตัวชี้วัด (Indicators) ผลสำเร็จของงานอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และคุณภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ มีวิธีการทำงานที่รวดเร็วและคล่องตัวเพื่อสนองความต้องการของสังคม โดยมีสมาชิกนิคมสร้างตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของงานนิคมสร้างตนเองซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนางานที่ตั้งไว้อีก 10 ปี ชำหน้า คือ

“เป็นองค์กรหลักในการจัด พัฒนาที่ดินแก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย และเป็นศูนย์กลางประสานจัดสวัสดิการสังคมในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างมีมาตรฐาน โดยส่งเสริมเครือข่าย เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน เข้มแข็งและยั่งยืน”

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้กำหนดภารกิจรองรับไว้ 8 ภารกิจหลัก และ 61 กลยุทธ์ ได้แก่

ภารกิจที่ 1 พัฒนารูปแบบวิธีการจัดที่ดินให้บรรลุความมุ่งหมายโดยเร็วที่สุดและได้มาตรฐาน

1. กำหนดขอบเขตพื้นที่กฤษฎีกา และผังแปลงที่ดินของสมาชิกนิคม โดยชัดเจน
2. สำรวจและพัฒนาระบบข้อมูลและวิธีการจัดที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เสริมสร้างศักยภาพผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนารูปแบบการจัดที่ดิน
4. ประสานแผนและการปฏิบัติกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดที่ดินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
5. ปรับปรุงระเบียบกฎหมายให้เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน
6. เร่งรัดออกเอกสารสิทธิ์ น.ค. 3 ให้สมาชิกเมื่อครบเงื่อนไข โดยจัดหน่วยเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการตามเป้าหมาย
7. พัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน
8. ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลเป้าหมายทราบสิทธิและปฏิบัติตามระเบียบ โดยเคร่งครัด
9. เร่งรัดราษฎรเดิมสมัครเข้าเป็นสมาชิกนิคม
10. พัฒนารูปแบบการบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเป้าหมาย
11. ตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานการจัดที่ดิน
12. จัดเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ
13. วางแผนการประกอบอาชีพตามสภาพพื้นที่

ภารกิจที่ 2 เป็นศูนย์กลางเสริมสร้างและสนับสนุนเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนางานสวัสดิการสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน อย่างยั่งยืนให้ทั่วถึงและพึ่งตนเองได้

1. พัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นศูนย์เชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรด้านการจัดสวัสดิการสังคมอย่างแท้จริง โดยเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด อำเภอ ตำบล
2. มีศูนย์ข้อมูลผู้รับบริการด้านสวัสดิการสังคมที่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน โดยแยกกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
3. ส่งเสริม สนับสนุน ศักยภาพของภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น (อบต.) ประชาชน ให้จัดสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ส่งเสริมให้ชุมชน ครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลด้านสวัสดิการสังคม พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนชุมชน
5. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านสวัสดิการสังคมและสร้างทีมงานดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมโดยเฉพาะ
6. พัฒนาระบบส่งมอบงานด้านสวัสดิการให้หน่วยงาน - องค์กรท้องถิ่น
7. ส่งเสริมให้ครอบครัวเกิดความผาสุก อาชีพมั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้
8. ประชาสัมพันธ์งานสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง
9. ใช้ สสค. ขปฐ. และอื่น ๆ ในการจัดทำแผนงาน โครงการ อย่างต่อเนื่อง

ภารกิจที่ 3 ปรับปรุงพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบการวางแผน ให้มีประสิทธิภาพ

1. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดทำแผนและติดตามประเมินผลทุกระดับ
2. ปรับปรุงการวางแผน Bottom up ทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่กำหนด และสามารถใช้งบประมาณท้องถิ่น ดำเนินการ
3. สนับสนุนหน่วยงานให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ (MIS) ในลักษณะเครือข่าย (Internet, Online)
4. ดำเนินการและสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบและต่อเนื่อง

ภารกิจที่ 4 ปรับปรุงองค์กร และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

1. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อการให้บริการที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและทันสมัย
2. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา เพื่อการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการและระบบการประเมินบุคคล
3. ส่งเสริมบุคลากรให้มีความตระหนักในการให้บริการ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม
4. ปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์
5. พัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)
6. ปรับปรุงการมอบอำนาจให้หัวหน้าหน่วยงานมากขึ้น

ภารกิจที่ 5 วางระบบและเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาการใช้ที่ดิน
อย่างมีประสิทธิภาพ

1. จัดระบบข้อมูลที่ดินในเขตนิกมให้ชัดเจน
2. ประสานและให้ความร่วมมือแก่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรในเขตนิกม
3. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา (R/D) และนำผลมาใช้
อย่างจริงจัง
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5. ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่
6. ส่งเสริมจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพ เพื่อเอื้อประโยชน์ใน
การใช้ที่ดิน
7. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์

ภารกิจที่ 6 เป็นศูนย์กลางประสานการจัดสวัสดิการสังคม ให้ครอบคลุม
ทุกด้านตามมาตรฐานสากล

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลของผู้รับบริการสวัสดิการสังคม
ให้เป็นปัจจุบัน และทันสมัย
2. พัฒนาศักยภาพของบุคลากร NGO องค์กรท้องถิ่น ชุมชน
ในการจัดสวัสดิการสังคมและให้บริการ Service Mind
3. ประสานงานหน่วยงานกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพ
ของภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น ประชาชน ให้มีส่วนร่วม
ร่วมบริการด้านสวัสดิการสังคม
4. สร้างศักยภาพในการให้กลุ่มต่าง ๆ องค์กร ชุมชน ให้
สามารถบริหารงานได้ด้วยตนเอง และป้องกันปัญหาของ
กลุ่ม
5. สร้างเครือข่ายการดำเนินงาน
6. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์งานสวัสดิการสังคมใน
หมู่บ้านทุกรูปแบบและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

**ภารกิจที่ 7 ส่งเสริมความมั่นคงและศักยภาพของครอบครัวและชุมชนสู่
ความยั่งยืน**

1. สนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อให้ครอบครัวผาสูก
ชุมชนเข้มแข็งสังคมยั่งยืน
2. สร้างความตระหนักของครอบครัว ชุมชน ในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาสังคม
3. ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพภาคเกษตรและนอกเกษตร ไปสู่
เศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นและการจัดการสิ่งแวดล้อมให้
เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรประชาชน และ
องค์กรเครือข่าย
6. ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
7. ส่งเสริมและพัฒนาให้มีแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภค บริโภค
และการเกษตร

**ภารกิจที่ 8 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณประโยชน์ให้ได้ระดับ
มาตรฐานอย่างทั่วถึงและเพียงพอ**

1. วางแผนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น ในการกำหนดพื้นที่และ
พัฒนาบูรณาการสิ่งสาธารณูปโภค โดยอาศัยแผนงาน
และระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคี
2. ส่งเสริมสมาชิกนิคมให้มีส่วนร่วมในลักษณะของอาสา
สมัคร เพื่อพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานและ
สาธารณประโยชน์
3. เร่งโอนมอบสิ่งสาธารณูปโภคให้หน่วยงานอื่น ๆ
ที่มีศักยภาพ
4. ปรับปรุง แก้ไข แผนแม่บทการตอนสภาพ และแปลงแผน
สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5. พัฒนาศักยภาพองค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน ตรวจสอบและติดตามการดำเนินงาน โครงสร้างพื้นฐาน
6. สำรวจข้อมูลความต้องการการใช้ประโยชน์ และออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน
7. ศึกษาการเตรียมการถ่ายโอนและมอบภารกิจให้องค์กรท้องถิ่นดำเนินการ
8. กำหนดมาตรฐานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค
9. สร้างสิ่งสาธารณูปโภค ทั้งถนนลาดยาง ถนนลูกรังและไฟฟ้า ให้ครบทุกหมู่บ้าน

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า ได้มีผู้ศึกษาแนวความคิด “การมีส่วนร่วม” ไว้จำนวนมาก แต่การศึกษาดังกล่าวมุ่งเน้นเพื่ออธิบายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง และในการพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการศึกษเพื่ออธิบายแนวความคิดในการให้้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง ยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน

อย่างไรก็ตามพอจะนำความหมายและแนวความคิดที่เคยศึกษาไว้ในมิติต่างๆ มาอธิบายการศึกษาได้ ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และอาสาสมัครรูปต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

Alastair T. White (1982 : 18) ได้อธิบายถึงมิติของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมตัดสินใจว่าจะไรควรทำอย่างไร
- มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน
- มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมที่เกิดจากการดำเนินงาน

อิระวัชร จันทรประเสริฐ (2540 : 10) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประการดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive organization)
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) ผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน (Representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่ม
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาส (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non – representative) เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา

หากนำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้อธิบายการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรการบริหารส่วนตำบลในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง ก็หมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั่นเอง แต่เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมโดยทางอ้อม โดยผ่านองค์กรการบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรของประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่นของตนเอง

ดังนั้น อาจกล่าวสรุปได้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรการบริหารส่วนตำบลในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง หมายถึง กระบวนการในการส่งเสริม ชักชวน สนับสนุน และสร้างโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเองในท้องถิ่นของตนเอง

การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานพัฒนานิคมสร้างตนเอง เกิดจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมไม่ได้หมายถึง เฉพาะในช่วงเวลาทำกิจกรรมเท่านั้น แต่กระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มจากการได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และในที่สุดจึงเข้าร่วมลงมือปฏิบัติด้วย การที่จะส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมทำกิจกรรมด้วยจิตวิญญาณ นั้น องค์กรการบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็นจะต้องเข้าใจปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง เกิดความตระหนักและรับรู้

หน้าที่ของตนเองที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งความรู้ที่ศึกษาก่อนหน้านี้จะเกิดขึ้นได้โดยการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ จนกระทั่งก่อให้เกิดพลังทางความคิด ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสวัสดิการสังคม

การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนานิคมนสร้างตนเอง จึงมีความจำเป็นจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ดังต่อไปนี้

1. ต้องเข้าใจ หน้าที่ และบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ต้องเข้าใจศักยภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. ต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ การกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลกับหน่วยงานที่จะทำการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม ในที่นี้ก็คือ นิคมนสร้างตนเอง และสามารถใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวปฏิบัติ-งานร่วมกัน ได้อย่างสมานฉันท์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรมการปกครอง (2539) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2538 จำนวน 61 แห่ง ใน 30 อำเภอ 12 จังหวัด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง กำนันยังคงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ทำให้บทบาทของฝ่ายสภาคือยกว่าฝ่ายบริหาร และเกิดความขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกัน การปฏิบัติงานประจำวัน (Routine Work) ยังไม่เป็นระบบ ขาดการประสานงานกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใกล้เคียงกัน ในการจัดทำข้อบังคับตำบล ขาดฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ในการประมาณการ ทำให้ไม่อาจคาดการณ์หรือพยากรณ์ในการบริหารจัดการได้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การใช้จ่ายงบประมาณส่วนใหญ่เน้นโครงสร้างพื้นฐานไม่ค่อยให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบลการจัดสรรงบประมาณมีลักษณะเป็นเบี้ยหัวแตก

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2541) ได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับ อบต. พบว่า อบต. จะมีบทบาทหน้าที่

ครอบคลุมปัญหาและงานพัฒนาแทบทุกด้าน แต่ปรากฏว่า อบต.ส่วนใหญ่เน้นงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก และพบว่ามีการรั่วไหลของงบประมาณไปในทางมิชอบ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความคิดหลักในการทำงานที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ อบต. โครงการพัฒนาด้วย งบตนเอง ให้มีความคิดหลักในการทำงานแบบมีส่วนร่วม เน้นการพัฒนาคนให้เกิดการพึ่งตนเอง มีรูปธรรมของกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม อย่างมีขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน และการจัดทำงบประมาณได้ครอบคลุมปัญหาสำคัญ ๆ ของตำบล และการรวมพลังสร้างสรรค์ตำบลให้น่าอยู่ และมีความสุข รวมทั้ง น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาคอรัปชั่น เมื่อ อบต. ได้แผนปฏิบัติการ โดยรวมพลังกลุ่มคนทุกภาคในตำบล ควรมีการประสานแผนกันสำหรับความคาดหวังต่อ อบต. นั้น มีความต้องการเห็น อบต. ทำงานกับเด็ก เยาวชน สตรี คนชรา ทริพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเอง สุขภาพอนามัย และการศึกษาในมิติของการป้องกัน การแก้ไข และการดูแลผู้คนในตำบลอย่างจริงจัง

สำนักประเมินผล สำนักงบประมาณ (2540) ได้ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ อบต. ในพื้นที่ 9 จังหวัด พบว่า อบต. ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะรวมทั้งประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่เข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของ อบต. ขาดการประสานแผนงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ของ อบต. กับ อบต. ส่งผลให้โครงการซึ่งดำเนินการโดยราชการ รัฐวิสาหกิจ ไปสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และการดำเนินงานในพื้นที่ของ อบต. ไม่มีการแบ่งชัดเจนระหว่างส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการการปกครองรัฐสภา (2540) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดตั้ง และประสิทธิภาพ ของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (มีเงินรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน 12 ล้านบาทขึ้นไป) มีความสามารถในการบริหารงานในการหารายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายประจำและพัฒนาตำบล มีการจัดสรรงบประมาณโดยใช้แผนพัฒนาตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาตำบลประจำปีเป็นหลัก ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดเล็ก (มีเงินรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 3 ล้านบาท) มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะบริหารงานภายใน อบต. ได้ กล่าวคือ มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายประจำ ส่วนใหญ่ขาดความรู้

ความเข้าใจ การบริหารงบประมาณ โดยแบ่งให้ทุกหมู่บ้านเท่า ๆ กัน ในส่วนของการตอบสนองความต้องการประชาชน ปรากฏว่า ประชาชนรู้สึกพอใจกว่าเมื่อครั้งที่เป็นสภาตำบล แต่ไปพบความแตกต่างระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก สำหรับปัญหาที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลไกการตรวจสอบจากประชาชน การบริหารงานอยู่ในระบบปิด

ทรงธรรม์ สวณิชะ (2540) ศึกษาการถ่ายโอนงานของกรมประชาสงเคราะห์ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาได้ข้อสรุปคือ กระบวนการถ่ายโอนงานบางลักษณะงานของกรมประชาสงเคราะห์ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีผลในการปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญอยู่ที่ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องของคุณภาพของบุคลากร นับตั้งแต่ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ และทักษะของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับมาตรการที่พึงปฏิบัติในการถ่ายโอนงานของกรมประชาสงเคราะห์ให้องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 2 มาตรการ คือ มาตรการทางการบริหาร และกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับหลักการถ่ายโอนงานให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นไทย 4 ประการ คือ หลักการกระจายอำนาจ การถ่ายโอนงานพร้อมทรัพยากร มาตรการทางบริหารในระยะสั้น และ มาตรการทางกฎหมายในระยะยาว

มาตรการทางการบริหารใช้สำหรับการดำเนินการในระยะสั้น มี 10 แนวทางคือ

- (1) จัดให้มีองค์กรในการดำเนินงานถ่ายโอนที่มีประสิทธิภาพ
- (2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน
- (3) จัดให้มีแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการในการถ่ายโอนงาน
- (4) ปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งงาน
- (5) ปรับปรุงระเบียบการปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่น และไม่ยุ่งยากต่อการปฏิบัติ
- (6) จัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
- (7) จัดสรรเงินอุดหนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบล
- (8) อำนวยความสะดวกถ่ายโอนให้เป็นไปอย่างราบรื่น โดยปราศจากข้อขัดแย้ง

(9) จัดให้มีระบบการประสานงานระหว่างภูมิภาคและท้องถิ่นด้านสวัสดิการสังคม

(10) จัดให้มีระบบการรายงานผลงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลสู่สาธารณชน

มาตรการทางกฎหมาย เป็นการเตรียมการในระยะยาวในการเสนอ

กฎหมายสวัสดิการสังคม โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้มีการตรากฎหมายกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ภายใน 2 ปี ซึ่งกฎหมายที่กำหนดควรมีสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) ให้มีกฎหมายสวัสดิการสังคมกำหนดให้ชัดเจนถึงขอบเขตในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม
- (2) กำหนดให้ท้องถิ่นแบ่งรายได้ส่วนหนึ่ง จัดเป็นรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมตามความริเริ่มของท้องถิ่น ไว้ในกฎหมายสวัสดิการสังคม
- (3) ให้กฎหมายสวัสดิการสังคม มีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีอำนาจมอบหมายให้ท้องถิ่นจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อให้การถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากขึ้น
- (4) แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ถ่ายโอนงานบางลักษณะงานของกรม-ประชาสงเคราะห์ให้องค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้กำหนดกรอบแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับงานที่จะต้องปฏิบัติ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จ

อุทิศ บุญช่วย (2540) ได้ศึกษาการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน และขาดโครงสร้างที่จะรองรับการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในส่วนของจังหวัดนครปฐมจึงได้

จัดทำโครงการอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม และศูนย์-
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้แก่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล การวิเคราะห์-
ข้อมูลจากแบบสอบถาม และผลการประชุมกลุ่มของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า องค์การ-
บริหารส่วนตำบลได้เริ่มปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมบ้างแล้ว แต่น้อยมากเมื่อเปรียบ
เทียบกับการปฏิบัติงานด้านอื่น กิจกรรมด้านสวัสดิการสังคมที่ปลัดองค์การบริหารส่วน
ตำบลมีความเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถให้การสนับสนุนได้มากที่สุด
ได้แก่การประสานงานและการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน ในอนาคตปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า จะสนับสนุนให้
องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมมากขึ้น โดยการประชา-
สัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สนับสนุนการใช้-
ข้อมูลด้านสวัสดิการสังคม การบรรจุแผนงานด้านสวัสดิการสังคมและสนับสนุนงบ-
ประมาณดำเนินงาน จากการติดตามผลภายหลังการอบรมไปแล้ว ปรากฏว่า
องค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมที่
สำคัญ ได้แก่ การเป็นเครือข่ายในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม การประสานงาน
และจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผลการดำเนินงานดังกล่าว ได้ก่อให้เกิด
ประโยชน์แก่ประชาชน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล
และสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

วิยะดา ตีระแพทย (2542) ได้ศึกษาการนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการ
สังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า องค์การ-
บริหารส่วนตำบล โดยส่วนใหญ่รับรู้บทบาทหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคมตามพระราช-
บัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และรับรู้บทบาทหน้าที่
ด้านสวัสดิการสังคม ตามนโยบายถ่ายโอนงานของกรมประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษา
สภาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม พบว่า เกือบจะทั้งหมดปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฯ
และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับภารกิจบางประการตามนโยบายถ่ายโอนงาน
และใช้วิธีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ แต่โดยส่วนใหญ่จะ
ใช้วิธีการประสานเป็นหลัก การศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมที่
ผ่านมา พบว่า ประสบปัญหาทุกด้าน คือ ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านโครงสร้าง

ขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านงบประมาณสนับสนุนการช่วยเหลือ ด้านวัสดุ และ ครุภัณฑ์ สนับสนุนการช่วยเหลือ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการถ่ายโอนงาน สำหรับความต้องการสนับสนุนจากหน่วยงาน พบว่า ต้องการสนับสนุนทรัพยากรทุกด้านจากหน่วยงานต่าง ๆ คือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ในด้านระเบียบ กฎหมาย และพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ต้องการที่เลี้ยงในการปฏิบัติงานในระยะแรก ต้องการให้มีการจัดอบรม เพื่อเพิ่มพูนและแลกเปลี่ยนความรู้ ต้องการการติดตาม นิเทศงาน และต้องการให้มีการปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบด้านสวัสดิการสังคมให้ชัดเจน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็น คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ความรู้ ความเข้าใจงานนิคมสร้างตนเอง แนวความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะได้นำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวความคิดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมกับนิคมสร้างตนเองในการพัฒนานิคมสร้างตนเองต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษา ได้กำหนดระเบียบวิธีศึกษาไว้ ดังนี้

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสาร วิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นโยบาย ระเบียบ คำสั่ง สถิติที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาภาคสนาม (Field Research) โดยการออกแบบสอบถามเก็บข้อมูล จากกลุ่มประชากรที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire)

1. การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาจากเอกสารวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร งานวิจัย นโยบาย คำสั่ง สถิติ
 - 1.2 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม เพื่อกำหนดขอบเขต และเนื้อหาคำถาม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาเรื่องที่ศึกษาและมีลักษณะซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบข้อเท็จจริงได้
 - 1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ-แก้ไข ปรับปรุง
2. ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close – End Questionnaire) โดยใช้มาตรวัดความคิดเห็นแบบ Likert Scale ซึ่งกำหนดข้อเลือกไว้ 5 ข้อ คือ เห็นด้วยที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยที่สุด ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วยข้อความทั้งในเชิงบวก (Positive) และข้อความในเชิงลบ (Negative)

3. เนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลนิคมสร้างตนเอง
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการปฏิบัติงานร่วมกับ อบต.
 - ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งยังมีการบริหารงานอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 43 แห่ง เหตุผลที่ศึกษาจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง เนื่องจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการพัฒนานิคมสร้างตนเอง (Change Agent) การแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองจะเป็นประโยชน์และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยมีหนังสือจากกองนิคมสร้างตนเอง ถึงผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสงเคราะห์ทุกแห่ง รวม 43 แห่ง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทั้ง 43 แห่ง ภายใน 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษา

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม

1. ใช้อัตราค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลนิคมสร้างตนเอง ข้อมูลการปฏิบัติงานร่วมกับ อบต.
2. หาค่าเฉลี่ยน้ำหนัก ความคิดเห็นในการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

3. หาค่ากระจายน้ำหนักคำตอบ โดยการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Diviation)

เกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็นในข้อความเชิงบวก แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	4
ไม่แน่ใจ	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	3
ไม่เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	2
ไม่เห็นด้วยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	1

เกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็นในข้อความเชิงลบ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	1
เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	2
ไม่แน่ใจ	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	3
ไม่เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	4
ไม่เห็นด้วยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	5

การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย ยึดเกณฑ์ในการประเมิน คือ

ระดับความเห็น	ช่วงคะแนน
เห็นด้วยที่สุด	4.51 – 5.00
เห็นด้วย	3.51 – 4.50
ไม่แน่ใจ	2.51 – 3.50
ไม่เห็นด้วย	1.51 – 2.50
ไม่เห็นด้วยที่สุด	1.00 – 1.50

นำข้อมูลดิบที่ได้ทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แจกแจงความถี่ (Frequency

Distribution) วิเคราะห์โดยใช้วิธีการสถิติ ดังกล่าวข้างต้น และนำเสนอผลการศึกษา อธิบายความโดยวิธีการพรรณนาประกอบตารางแสดงข้อมูลทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences หรือ SPSS)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาที่สำคัญของบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล และต้องการทราบความเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยได้พิจารณาว่าผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง (Change agent) การพัฒนานิคมสร้างตนเอง ดังนั้น การรับทราบประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันและการรับทราบความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง จึงได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง และข้อมูลของนิคมสร้างตนเอง

ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่สาม เป็นการศึกษาความเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลทั่วไป

จากการให้ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 43 แห่ง ตอบแบบสอบถาม สามารถอธิบายเป็นตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentages) ได้ดังนี้

1.1 เพศ

ตารางที่ 4.1 แสดงร้อยละของเพศผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเอง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	41	95.3
หญิง	2	4.7
รวม	43	100

จากตารางที่ 4.1 ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเองเกือบจะทั้งหมดเป็นเพศชาย กล่าวคือเป็นเพศชายร้อยละ 95.3 ในขณะที่เป็นเพศหญิงเพียงร้อยละ 4.7

1.2 อายุ

ตารางที่ 4.2 แสดงร้อยละของอายุผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเอง

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
39 - 44	1	2.3
45 - 49	18	41.9
50 - 54	12	27.9
55 - 59	12	27.9
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.2 ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่คือร้อยละ 41.9 มีอายุอยู่ในช่วง 45 - 49 ปี รองลงมาคือร้อยละ 27.9 มีอายุอยู่ในช่วง 50 - 54 ปี และ 55 - 59 ปี เป็นจำนวนเท่ากัน สำหรับผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 39 - 44 ปี มีเพียงร้อยละ 2.3

1.3 การศึกษา

ตารางที่ 4.3 แสดงร้อยละระดับการศึกษาของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	25.6
ปริญญาตรี	28	65.1
ปริญญาโท	4	9.3
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.3 ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 65.1 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือร้อยละ 25.6 สำเร็จการศึกษาค้นกว่าปริญญาตรี สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทมีร้อยละ 9.3

1.4 อายุราชการ

ตารางที่ 4.4 แสดงร้อยละ อายุราชการของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง

อายุราชการ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
12 - 18	4	9.3
19 - 24	17	39.5
25 - 30	5	11.6
31 - 36	17	39.5
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.4 ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่คือร้อยละ 39.5 มีอายุราชการอยู่ในช่วง 19 – 24 ปี และ 31 – 36 ปี เป็นจำนวนเท่ากัน รองลงมา คือร้อยละ 11.6 มีอายุราชการอยู่ในช่วง 25 – 30 ปี สำหรับผู้ที่มีอายุราชการอยู่ในช่วง 12 – 18 ปี มีร้อยละ 9.3

1.5 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเอง

ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้ประกอบการ -
สร้างตนเอง

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้ประกอบการ(ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1-5	25	58.1
6-10	9	20.9
11-15	4	9.3
16 ปีขึ้นไป	5	11.6
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.5 ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 58.1 ได้ดำรงตำแหน่งผู้ประกอบการสร้างตนเองเป็นระยะเวลาครบถ้วนแล้ว 1-5 ปี รองลงมาคือร้อยละ 20.9 ได้ดำรงตำแหน่งมาแล้ว เป็นระยะเวลาครบถ้วน 6-10 ปี สำหรับผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาครบถ้วนแล้วตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปมีร้อยละ 11.6 และผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งมาแล้วเป็นระยะเวลาครบถ้วน 11-15 ปี มีร้อยละ 9.3

1.6 จำนวนพื้นที่ของนิคมสร้างตนเอง

ตารางที่ 4.6 แสดงร้อยละของพื้นที่นิคมสร้างตนเอง

จำนวนพื้นที่นิคมสร้างตนเอง (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 100,001	18	41.9
100,001 - 200,000	13	30.2
200,001 - 300,000	6	14.0
300,001 - 400,000	4	9.3
400,000 ขึ้นไป	2	4.7
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.6 นิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ คือร้อยละ 41.9 มีขนาดจำนวนพื้นที่น้อยกว่า 100,001 ไร่ รองลงมา คือร้อยละ 30.2 มีขนาดจำนวนพื้นที่ 100,001 – 200,000 ไร่ สำหรับนิคมสร้างตนเองที่มีขนาดจำนวนพื้นที่ 200,0001 – 300,000 ไร่ มีร้อยละ 14.0 นิคมสร้างตนเองที่มีขนาดจำนวนพื้นที่ 300,0001 – 400,000 ไร่ มีร้อยละ 9.3 และขนาดจำนวนพื้นที่ 400,000 ไร่ขึ้นไป มีร้อยละ 4.7

1.7 จำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเอง

ตารางที่ 4.7 แสดงร้อยละจำนวนหมู่บ้านของนิคมสร้างตนเอง

จำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเอง (หมู่บ้าน)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 21	15	34.9
21 – 40	10	23.3
41 – 60	8	18.6
61 – 100	6	14.0
100 ขึ้นไป	4	9.3
รวม	43	100.0

หมายเหตุ ผลรวมของจำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองเท่ากับ 1,796 หมู่บ้าน

จากตารางที่ 4.7 นิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ คือร้อยละ 34.9 มีหมู่บ้านในพื้นที่ที่จำนวนน้อยกว่า 21 หมู่บ้าน รองลงมาคือร้อยละ 23.3 มีหมู่บ้านในพื้นที่จำนวน 21 – 40 หมู่บ้าน สำหรับนิคมสร้างตนเองที่มีหมู่บ้านในพื้นที่ จำนวน 41 – 60 หมู่บ้านมีร้อยละ 18.6 มีหมู่บ้านในพื้นที่จำนวน 61 – 100 หมู่บ้านมีร้อยละ 14.0 และมีหมู่บ้านในพื้นที่จำนวน 100 หมู่บ้านขึ้นไป มีร้อยละ 9.3

1.8 จำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4.8 แสดงร้อยละจำนวนหมู่บ้าน ในนิคมสร้างตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวนหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(หมู่)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 21	16	37.2
21 – 40	12	27.9
41 – 60	6	14.0
61 – 100	6	14.0
100 ขึ้นไป	3	7.0
รวม	43	100.0

หมายเหตุ ผลรวมของจำนวนหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของ อบต.เท่ากับ 1,660 หมู่บ้าน

จากตารางที่ 4.8 เมื่อพิจารณาจำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยปรากฏว่าในเขตนิคมสร้างตนเองมีหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยส่วนใหญ่อ้อยละ 37.2 เป็นหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย จำนวนน้อยกว่า 21 หมู่บ้าน อันดับรองลงมา คือร้อยละ 27.9 มีจำนวน 21 – 40 หมู่บ้าน สำหรับนิคมสร้างตนเองที่มีจำนวนหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย จำนวน 41 – 60 หมู่บ้าน และจำนวน 61 – 100 หมู่บ้านมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 14.0 และมีจำนวนหมู่บ้าน 100 หมู่บ้านขึ้นไป ร้อยละ 7.0

เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างจำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองทั้งหมดกับจำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ปรากฏว่าในเขตนิคมสร้างตนเอง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 1,796 หมู่บ้าน และในจำนวนหมู่บ้านดังกล่าว เป็นหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ด้วย 1,660 หมู่บ้าน เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนแล้ว ปรากฏว่า มีหมู่บ้านในเขตนิคมสร้าง-
ตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยร้อยละ 92.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า
ในจำนวนหมู่บ้านในเขตนิคมสร้างตนเองจำนวน 100 หมู่บ้าน จะเป็นหมู่บ้านที่
เป็นพื้นฐานปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลถึง 92.4 หมู่บ้าน

1.9 ลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4.9 แสดงร้อยละองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่นิคมสร้าง
ตนเอง จำแนกตามลำดับชั้น

ลำดับชั้นของ อบต.	จำนวน	ร้อยละ
ชั้น 1	5	2.1
ชั้น 2	10	4.2
ชั้น 3	46	19.5
ชั้น 4	15	6.4
ชั้น 5	160	67.8
รวม	236	100.0

จากตารางที่ 4.9 องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง
ส่วนใหญ่คือร้อยละ 67.8 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 รองลงมาคือ ร้อยละ 19.5
เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 3 นอกจากนี้จะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4
ร้อยละ 6.4 องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 2 ร้อยละ 4.2 และองค์การบริหารส่วนตำบล
ชั้น 1 ร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

มีข้อสังเกตคือ การแบ่งลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวข้าง
ต้น ได้แบ่งชั้น โดยใช้หลักเกณฑ์เดิม โดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นเกณฑ์แบ่งเพียงอย่างเดียว
ซึ่งต่อมาได้มีการปรับเกณฑ์ชี้วัดในการจัดลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลใหม่โดย
ใช้เกณฑ์ชี้วัด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ด้านสังคม การศึกษา
และวัฒนธรรม ด้านการบริหารการจัดการ

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานร่วมระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 การเข้าร่วมประชุม

ตารางที่ 4.10 แสดงร้อยละการเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเองและ/หรือภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

การเข้าร่วมประชุม	จำนวน	ร้อยละ
เคยเข้าร่วมประชุม	41	95.3
ไม่เคยเข้าร่วมประชุม	2	4.7
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.10 นิคมสร้างตนเองเกือบจะทั้งหมด คือ ร้อยละ 95.3 เคยเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเองและ/หรือภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่ร้อยละ 4.7 ไม่เคยเข้าร่วมประชุม

2.2 การประสานงาน

ตารางที่ 4.11 แสดงร้อยละการประสานการปฏิบัติงานระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การประสานงาน	จำนวน	ร้อยละ
เคยประสานงาน	43	100
รวม	43	100
เรื่องที่เคยประสานงาน		
การพัฒนาอาชีพ	38	29.5
การพัฒนาสังคม	36	28.0
การพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภค	40	31.0
อื่นๆ	15	11.5

หมายเหตุ อื่นๆ ได้แก่ เรื่องที่ดิน การส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีงบประมาณ

จากตารางที่ 4.11 นิคมสร้างตนเองจำนวนทั้งหมดคือร้อยละ 100 เคย
 ประสานการปฏิบัติงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาสัดส่วนของเรื่องที่เคย
 ประสานงาน ปรากฏว่าส่วนใหญ่คือร้อยละ 31.0 ได้ประสานงานในเรื่องการพัฒนาโครง
 สร้างสาธารณูปโภค รองลงมาคือร้อยละ 29.5 ได้ประสานในเรื่องการพัฒนาอาชีพ
 ร้อยละ 28 ได้ประสานเรื่องการพัฒนาสังคมและอีกร้อยละ 11.5 ได้ประสานงานในเรื่อง
 อื่นๆ ได้แก่เรื่องที่คืน การส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณี และงบประมาณ

2.3 การสนับสนุนงบประมาณ

ตารางที่ 4.12 แสดงร้อยละการสนับสนุนงบประมาณขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลแก่นิคมสร้างตนเอง

การสนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	25	58.1
ไม่เคย	18	41.9
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.12 นิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 58.1 เคยได้
 รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่ร้อยละ 41.9 ไม่
 เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงร้อยละของปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
ขาดความพร้อมด้านงบประมาณ	13	18.1
ขาดความพร้อมด้านบุคลากรปฏิบัติงาน	22	30.6
ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน	29	40.3
อื่นๆ	8	11.1
รวม	72	100.0

หมายเหตุ 1. คำตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จึงมีค่าผลรวมเกิน 43

2. อื่นๆ ได้แก่ อบต.บางแห่งมุ่งหาผลประโยชน์ ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เน้นการพัฒนาวัตถุมากกว่าสังคม

จากตารางที่ 4.13 ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 40.3 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ร้อยละ 30.6 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความพร้อมด้านบุคลากรปฏิบัติงาน และอีกร้อยละ 11.1 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การแสวงหาผลประโยชน์ ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เป็นการพัฒนาวัตถุมากกว่าสังคม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

3.1 ความต้องการและเหตุผล

ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละระดับความต้องการและเหตุผลของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

ระดับความต้องการ และเหตุผล	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วยที่ สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยที่สุด			
การส่งเสริมให้ อบต.เข้า มามีส่วนร่วมพัฒนางาน นิคมสร้างตนเองสามารถ แบ่งภารกิจของนิคม สร้างตนเองได้	27.9 (12)	65.1 (28)	4.7 (2)	2.3 (1)	-	100.0	4.2	0.6
ปัจจุบันทรัพยากรค่าเงิน งานของนิคมสร้างตนเอง มีจำกัด หากสามารถส่ง เสริมให้ อบต.เข้ามามี ส่วนร่วมพัฒนางานนิคม สร้างตนเองได้จะส่งผล ให้การบริการแก่สมาชิก นิคมสร้างตนเองมีประ สิทธิภาพยิ่งขึ้น	41.9 (18)	44.2 (19)	14.0 (6)	-	-	100.0	4.3	0.7
ปัจจุบัน อบต.ยังไม่มี ความพร้อมในการปฏิบัติ งาน จึงไม่ควรส่งเสริม ให้เข้ามามีส่วนร่วม พัฒนานิคมสร้างตนเอง	2.3 (1)	4.7 (2)	14.0 (6)	74.4 (32)	4.7 (2)	100.0	3.7	0.7

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ระดับความต้องการ และเหตุผล	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วย ที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยที่สุด			
อบต. ไม่ให้ความสำคัญใน การปฏิบัติงานของนิคม สร้างตนเองดังนั้นจึงไม่จำเป็น ต้องส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางาน นิคมสร้างตนเอง	-	4.7 (2)	14.0 (6)	72.1 (31)	9.3 (4)	100.0	3.9	0.6
ภารกิจบางอย่างของ อบต. และของนิคมสร้างตนเองมี ความสอดคล้องกัน	18.6 (8)	74.4 (32)	7.0 (3)	-	-	100.0	4.1	0.5
การส่งเสริมให้ อบต.เข้ามา มีส่วนร่วมพัฒนานิคม สร้างตนเองจะทำให้นิคม สร้างตนเองสูญเสียบทบาท และลดความสำคัญลง	-	2.3 (1)	11.6 (5)	81.4 (35)	4.7 (2)	100.0	3.9	0.5

ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 4.0$

จากตารางที่ 4.14 ได้ศึกษาถึงความต้องการและเหตุผลของผู้ปกครองนิคม-
สร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคม-
สร้างตนเอง ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

(1) ประเด็นการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้าง
ตนเองสามารถแบ่งเบาภารกิจของนิคมสร้างตนเองได้ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมาก
กว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 65.1 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 27.9 ตอบว่า
เห็นด้วยที่สุด สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ มีร้อยละ 4.7 และผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย
มีเพียงร้อยละ 2.3

(2) ประเด็นปัจจุบันทรัพยากรดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองมีจำกัด
หากสามารถส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานนิคมสร้างตนเองได้จะส่งผล

ให้การบริการแก่สมาชิกนิคมสร้างตนเองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ คือร้อยละ 44.2 ตอบว่าเห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 41.9 ตอบว่า เห็นด้วยที่สุด ที่เหลือร้อยละ 14.0 ตอบว่าไม่แน่ใจ

(3) ประเด็น ปัจจุบัน อบต. ยังไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน จึงไม่ควรส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองประมาณ 3 ใน 4 คือร้อยละ 74.4 ตอบว่าไม่เห็นด้วย รองลงมา คือร้อยละ 14.0 ตอบว่าไม่แน่ใจ สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด และตอบว่า เห็นด้วย มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 4.7 ในขณะที่ผู้ตอบว่าเห็นด้วยที่สุดมีเพียงร้อยละ 2.3

(4) ประเด็น อบต. ไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 72.1 ตอบว่าไม่เห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 14.0 ตอบว่า ไม่แน่ใจ สำหรับผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุดมีร้อยละ 9.3 ผู้ตอบว่าเห็นด้วย มีเพียงร้อยละ 4.7

(5) ประเด็น การกิจบางอย่างของ อบต.และของนิคมสร้างตนเองมีความสอดคล้องกัน ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองประมาณ 3 ใน 4 คือร้อยละ 74.4 ตอบว่าเห็นด้วย สำหรับผู้ตอบว่าเห็นด้วยที่สุดมีร้อยละ 18.6 ผู้ตอบว่าไม่แน่ใจมีร้อยละ 7.0

(6) ประเด็น การส่งเสริมให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง จะทำให้นิคมสร้างตนเองสูญเสียบทบาทและลดความสำคัญลง ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 81.4 ตอบว่าไม่เห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 11.6 ตอบว่าไม่แน่ใจ ผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด มีร้อยละ 4.7 สำหรับผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยมีเพียงร้อยละ 2.3

3.2 ทักษะต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงร้อยละระดับทักษะด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ระดับทักษะด้านต่างๆ	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วย ที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยที่สุด			
นิคมสร้างตนเองสามารถดำเนินการกิจกรรมใดๆภายในพื้นที่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลของ อบต.มาประกอบในการปฏิบัติงาน	2.3 (1)	25.6 (11)	2.3 (1)	65.1 (28)	4.7 (2)	100.0	3.4	1.0
ภารกิจที่สำคัญของ อบต. จะเน้นการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคมากกว่าการพัฒนาด้านสังคม	14.0 (6)	55.8 (24)	4.7 (2)	20.9 (9)	4.7 (2)	100.0	3.5	1.1
การที่ อบต. และนิคมสร้างตนเองมีพื้นที่ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง	2.3 (1)	9.3 (4)	9.3 (4)	72.1 (31)	7.3 (3)	100.0	3.7	0.8
การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ อบต. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น	23.3 (10)	69.8 (30)	7.0 (3)	-	-	100.0	4.2	0.5
นิคมสร้างตนเองควรปฏิบัติงานไปตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภารกิจของ อบต.	2.3 (1)	7.0 (3)	4.7 (2)	79.1 (34)	7.0 (3)	100.0	3.8	0.8

ตารางที่ 4.15(ต่อ)

ระดับทัศนคติด้านต่างๆ	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วย ที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยที่สุด			
การส่งเสริมให้ อบต.เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนา งานนิคมสร้างตนเอง สามารถบรรลุเป้าหมายใน การพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น	23.3 (10)	62.8 (27)	11.6 (5)	2.3 (1)	-	100.0	4.0	0.7
การที่ อบต.มีหน้าที่ในการ ส่งเสริมการพัฒนาด้าน สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการจะเป็นผลดีต่อ การพัฒนางานพัฒนาสังคม ของนิคมสร้างตนเอง	39.5 (17)	55.8 (24)	2.3 (1)	2.3 (1)	-	100.0	4.3	0.6

ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 3.7$

จากตารางที่ 4.15 ได้ศึกษาถึงทัศนคติด้านต่างๆ ของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง ในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

(1) ประเด็นนิคมสร้างตนเองสามารถดำเนินการกิจกรรมใดๆ ภายในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องนำข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลมาประกอบในการปฏิบัติงาน ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 65.1 ตอบว่า ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 25.6 ตอบว่าเห็นด้วย ผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด มีร้อยละ 4.7 ผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ และเห็นด้วยที่สุด มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 2.3

(2) ประเด็นภารกิจที่สำคัญของ อบต. จะเน้นการพัฒนาด้าน สาธารณูปโภคมากกว่าการพัฒนาด้านสังคม ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 55.8 ตอบว่าเห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 20.9 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.0 ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด และผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วยที่สุด มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 4.7

(3) ประเด็นการที่ อบต. และนิคมสร้างตนเองมีพื้นที่ปฏิบัติงาน-
ซ้ำซ้อนกัน ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง ผู้ปกครอง-
นิคมสร้างตนเองประมาณ 3 ใน 4 ตอบว่า ไม่เห็นด้วย กับประเด็นดังกล่าว รองลงมา
ได้แก่ผู้ที่ตอบว่า ไม่แน่ใจ และผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วย ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 9.3
สำหรับจำนวนที่เหลือคือร้อยละ 7.3 ตอบว่า ไม่เห็นด้วยที่สุด และร้อยละ 2.3 ตอบว่า
เห็นด้วยที่สุด

(4) ประเด็น การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ อบต. เป็นการส่งเสริม
ระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ
ร้อยละ 69.8 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมาคือร้อยละ 23.3 ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด ที่เหลือ คือ
ร้อยละ 7.0 ตอบว่าไม่แน่ใจ

(5) ประเด็น นิคมสร้างตนเองควรปฏิบัติงานไปตามภารกิจที่ได้รับ
มอบหมายเป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภารกิจของ อบต. ผู้ปกครอง
นิคมสร้างตนเองประมาณ 3 ใน 4 ตอบว่า ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.0 ตอบว่า เห็นด้วย และ
ตอบว่า ไม่เห็นด้วยที่สุด เป็นจำนวนเท่ากัน สำหรับจำนวนที่เหลือ คือร้อยละ 4.7 ตอบว่า
ไม่แน่ใจ และร้อยละ 2.3 ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด

(6) ประเด็นการส่งเสริมให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางาน
นิคมสร้างตนเอง สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้นผู้ปกครองนิคม
สร้างตนเอง มากกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 62.8 ตอบว่า เห็นด้วยรองลงมาคือ ร้อยละ 23.3
ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด ร้อยละ 11.6 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.3 ตอบว่า ไม่เห็นด้วย

(7) ประเด็นการที่ อบต.มีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาด้านสตรี
เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ จะเป็นผลดีต่อการพัฒนางาน พัฒนาสังคม ของนิคม
สร้างตนเอง ผู้ปกครองนิคมมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 55.8 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมา
คือร้อยละ 39.5 ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด ร้อยละ 2.3 ตอบว่า ไม่แน่ใจ และ ไม่เห็นด้วย เป็น
จำนวนเท่ากัน

3.3 วิธีการในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงร้อยละของระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

วิธีการในการปฏิบัติงานร่วมกัน	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วยที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยที่สุด			
การประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่างนิคมสร้างตนเองกับ อบต. จะช่วยให้การปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น	32.6 (14)	55.8 (24)	7.0 (3)	4.7 (2)	-	100.0	4.2	0.7
การอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการสังคมและการะกิจของกรมแก่ อบต. เป็นการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี	34.9 (15)	51.2 (22)	11.6 (5)	-	2.3 (1)	100.0	4.2	0.8
นิคมสร้างตนเองควรมอบงานที่ซ้ำซ้อนกันไปที่ อบต. คำนึงการแทน	9.3 (4)	39.5 (17)	18.6 (8)	23.3 (10)	9.3 (4)	100.0	3.2	1.2
นิคมสร้างตนเองควรแจ้งข่าวสารการดำเนินงานให้ อบต. ทราบด้วย	7.0 (3)	83.7 (36)	9.3 (4)	-	-	100.0	4.0	0.4
นิคมสร้างตนเองควรส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมในการประชุม อบต. ด้วยทุกครั้ง	25.6 (11)	65.1 (28)	9.3 (4)	-	-	100.0	4.2	0.6

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

วิธีการในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน	ระดับความคิดเห็น					รวม N=43	\bar{X}	S.D
	เห็นด้วย ที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยที่สุด			
การประสานแผนการ ปฏิบัติงานระหว่าง อบต. และนิคมสร้างตนเอง สามารถลดความซ้ำซ้อนใน การปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี	44.2 (19)	55.8 (24)	-	-	-	100.0	4.4	0.5
การแต่งตั้งให้ตัวแทน อบต.เข้ามาเป็นคณะ ทำงานร่วมกับนิคมสร้าง ตนเองในการแก้ไขปัญหา ต่างๆ จะส่งผลดีต่อการแก้ ไขปัญหาต่างๆ	7.0 (3)	79.1 (34)	4.7 (2)	7.0 (3)	2.3 (1)	100.0	3.8	0.8

จากตารางที่ 4.16 ได้ศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง
ที่มีต่อการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

(1) ประเด็นการประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่างนิคมสร้างตนเอง
กับ อบต. จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 55.8 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมา
คือร้อยละ 32.6 ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด ที่เหลือคือ ร้อยละ 7.0 ตอบว่า ไม่แน่ใจร้อยละ 4.7
ตอบว่าไม่เห็นด้วย

(2) ประเด็นการอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการสังคมและภารกิจของ
กรมแก่ อบต. เป็นการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี
ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองประมาณครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 51.2 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมา

คือร้อยละ 34.9 ตอบว่า เห็นด้วยที่สุด ที่เหลือคือร้อยละ 11.6 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.3 ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด

(3) ประเด็นนิคมสร้างตนเองควรมอบงานที่ซ้ำซ้อนกันไปที่ อบต. ดำเนินการแทน ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ คือร้อยละ 39.5 ตอบว่า เห็นด้วย รองลงมาคือ ร้อยละ 23.3 ตอบว่า ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.6 ตอบว่า ไม่แน่ใจที่เหลือร้อยละ 9.3 ตอบว่า เห็นว่าด้วยที่สุด และตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุดมีจำนวนเท่ากัน

(4) ประเด็นนิคมสร้างตนเองควรแจ้งข่าวสารการดำเนินงานให้ อบต. ทราบด้วย ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่า 3 ใน 4 คือร้อยละ 83.7 ตอบว่า เห็นด้วย ที่เหลือคือร้อยละ 9.3 ตอบว่า ไม่แน่ใจ และ ร้อยละ 7.0 ตอบว่า เห็นด้วยที่สุด

(5) ประเด็นนิคมสร้างตนเองควรส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมในการประชุม อบต. ด้วยทุกครั้ง ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 65.1 ตอบว่า เห็นด้วยรองลงมาคือ ร้อยละ 25.6 ตอบว่า เห็นด้วยที่สุดที่เหลือคือร้อยละ 9.3 ตอบว่า ไม่แน่ใจ

(6) ประเด็นการประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่าง อบต. และนิคมสร้างตนเองสามารถลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 55.8 ตอบว่าเห็นด้วย สำหรับจำนวนที่เหลือ คือ ร้อยละ 44.2 ตอบว่า เห็นด้วยที่สุด

(7) ประเด็นการแต่งตั้งให้ตัวแทน อบต. เข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมกับนิคมสร้างตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆจะส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองประมาณ 3 ใน 4 คือร้อยละ 79.1 ตอบว่าเห็นด้วย สำหรับจำนวนที่เหลือคือร้อยละ 7.0 ตอบว่าเห็นด้วยที่สุด และตอบว่าเห็นด้วยเป็นจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 4.7 ตอบว่าไม่แน่ใจและร้อยละ 2.3 ตอบว่าไม่เห็นด้วยที่สุด

ส่วนที่ 4 การอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผล โดยจะแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 5 ประเด็นคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ความต้องการและเหตุผลของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง
4. ทักษะของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. วิธีการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

นิคมสร้างตนเองและองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กันในด้านพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญกล่าวคือ ในเขตพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองจะเป็นพื้นที่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย หากพิจารณาตารางที่ 4.7 ประกอบ ตารางที่ 4.8 จะเห็นว่าหมู่บ้านในเขตนิคมสร้างตนเองจะเป็นหมู่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ร้อยละ 92.4 ซึ่งต่อไปหากมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มพื้นที่ จะส่งผลให้หมู่บ้านในเขตนิคมสร้างตนเองเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยทุกแห่ง การที่หมู่บ้านดังกล่าวมีองค์กรหลักรับผิดชอบในการพัฒนาจำนวน 2 องค์กร ด้วยกัน คือนิคมสร้างตนเองและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแต่ละองค์กรต่างมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้คือนิคมสร้างตนเองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากกรมประชาสงเคราะห์ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ทั้ง 2 องค์กร ปรากฏว่ามีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ อำนาจหน้าที่ทั้งของนิคมสร้างตนเองและองค์การบริหารส่วนตำบล จะครอบคลุมถึงอำนาจหน้าที่ทางด้าน การพัฒนาสาธารณสุข-โภค การพัฒนาอาชีพและรายได้ การพัฒนาทางด้านสังคม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น การที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีความสอดคล้องกัน และรับผิดชอบ

ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่เดียวกัน จะก่อให้เกิดผลกระทบ 2 ด้าน คือ ผลกระทบด้านบวก หากองค์กรทั้ง 2 สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกัน มีการประสานงานในการปฏิบัติงานร่วมกัน ในทางตรงกันข้าม หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ก็จะส่งผลกระทบด้านลบ กล่าวคือจะปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน และอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมา อย่างไรก็ตามผลกระทบในด้านลบย่อมไม่เป็นที่พึงปรารถนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้เกิดผลกระทบด้านบวก การที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว จำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดระบบความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่ายให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การจัดระเบียบองค์กรเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน การจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้ จะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นการหมักหมมทรัพยากรของทั้ง 2 องค์กรรวมกัน ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองต่อไป

2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

นิคมสร้างตนเองเกือบจะทั้งหมดคือ ร้อยละ 95.3 เคยเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (ตารางที่ 4.10) และนิคมสร้างตนเองทุกแห่งคือร้อยละ 100 (ตารางที่ 4.11) เคยประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ยุ่งยากและมีความซับซ้อนมากนัก อย่างไรก็ตามทั้ง “การเข้าร่วมประชุม” และ “การประสานงาน” เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำงานร่วมกันในอนาคต การที่มีโอกาสเข้าร่วมประชุม จะเป็นโอกาสให้นิคมสร้างตนเองมีโอกาสที่จะชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเองให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบ และเป็น โอกาสที่นิคมสร้างตนเองได้เห็นและรับทราบกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตลอดจนมีโอกาสที่จะปรึกษาหารือการทำงานร่วมกัน สำหรับการประสานงาน จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะหาไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่นๆ ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนสามารถลดและแก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงภารกิจที่ค่อนข้างจะยุ่งยากและมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ด้านงบประมาณ

ปรากฏว่านิคมสร้างตนเองร้อยละ 58.1 (ตารางที่ 4.12) เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงานจนกระทั่งสามารถนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองได้

3. ความต้องการและเหตุผลของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

เมื่อพิจารณาภาพรวมของระดับเหตุผลและความต้องการในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง ปรากฏว่าผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมีความต้องการ และเหตุผลในระดับ “เห็นด้วย” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 4.0$ (ตารางที่ 4.14) เมื่อพิจารณาเหตุผลและความต้องการในการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นรายชื่อ ปรากฏว่าผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองได้มีความต้องการและมีเหตุผลสำหรับข้อความในเชิงบวกโดยเรียงตามลำดับความสำคัญคือ

(1) ปัจจุบันทรัพยากรดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองมีจำกัด หากสามารถส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานนิคมสร้างตนเองได้ จะส่งผลให้การบริการแก่สมาชิกนิคมสร้างตนเองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) การส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานนิคมสร้างตนเองสามารถแบ่งเบาภารกิจของนิคมสร้างตนเองได้

(3) ภารกิจบางอย่างของ อบต. และของนิคมสร้างตนเองมีความสอดคล้องกัน

สำหรับข้อความในเชิงลบซึ่งผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองความต้องการและเหตุผล ในระดับ “ไม่เห็นด้วย” โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ

(1) การส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเองจะทำให้นิคมสร้างตนเองสูญเสียบทบาทและลดความสำคัญลง

(2) อบต. ไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง

(3) ปัจจุบัน อบต.ยังไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน จึงไม่ควรส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

ดังนั้น หากพิจารณาความต้องการและเหตุผลของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง ในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง จะเห็นได้ว่ามีทิศทางที่สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจและสอดคล้องกับข้อจำกัดของการดำเนินงานนิคมสร้างตนเอง ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

4. ทักษะของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาทักษะของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง ปรากฏว่า ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมีทักษะสำหรับข้อความในเชิงบวกในระดับ “เห็นด้วย” และมีทักษะสำหรับข้อความในเชิงลบในระดับ “ไม่เห็นด้วย” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 3.7$ (ตารางที่ 4.15) เมื่อพิจารณาทักษะเป็นรายชื่อปรากฏว่า มีทักษะในเชิงบวกโดยเรียงลำดับความสำคัญ คือ

(1) การที่ อบต. มีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาด้าน สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ จะเป็นผลดีต่อการพัฒนางาน พัฒนาสังคมของนิคมสร้างตนเอง

(2) การปกครองในรูปแบบ อบต. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น

(3) การส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น

(4) ภารกิจที่สำคัญของ อบต. จะเน้นการพัฒนาสาธารณูปโภคมากกว่าการพัฒนาด้านสังคม

สำหรับข้อความในเชิงลบซึ่งผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมีทักษะในเชิงลบ โดยเรียงลำดับความสำคัญคือ

(1) นิคมสร้างตนเองควรปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นหลักโดยไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภารกิจของ อบต.

(2) การที่อบต. และนิคมสร้างตนเองมีพื้นที่ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง

(3) นิคมสร้างตนเองสามารถดำเนินการกิจกรรมใดๆ ภายในพื้นที่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลของ อบต. มาประกอบในการปฏิบัติงาน

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากทัศนะของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในเชิงบวก การที่ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองเห็นว่า การที่ อบต. มีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ จะเป็นผลดีต่อการพัฒนางานพัฒนาสังคมของนิคมสร้างตนเอง ทั้งนี้ อาจมีเหตุผลที่สำคัญเนื่องมาจากการที่หน้าที่ดังกล่าวเป็นงานด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของกรมประมงสงเคราะห์ สำหรับความคิดเห็นที่ว่า การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ อบต. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ต่อไป ในส่วนของประเด็นการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานนิคมสร้างตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น ประเด็นนี้อาจมีเหตุผลเนื่องมาจากการที่กลุ่มเป้าหมายของนิคมสร้างตนเองและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น การร่วมมือในการปฏิบัติการกิจจะก่อให้เกิดผลสำเร็จเร็วขึ้น สำหรับประเด็นที่ว่าผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมีทัศนะในเชิงเห็นด้วยว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะเน้นการพัฒนาสาธารณูปโภคมากกว่าการพัฒนาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น (2541) ซึ่งพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เน้นงานด้านพื้นฐานเป็นหลัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนางานด้านสังคมมากนักและอาจเป็นไปได้ว่า การพัฒนาสาธารณูปโภคเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจนกว่า สำหรับข้อความในเชิงลบ ซึ่งผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองไม่เห็นด้วยไม่ว่าจะเป็น การให้นิคมสร้างตนเองปฏิบัติงานไปโดยลำพังโดยไม่ต้องให้ความสำคัญกับ อบต. การที่มีพื้นที่ซ้ำซ้อนกันก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และการไม่นำข้อมูลของ อบต. มาประกอบในการปฏิบัติงาน การไม่เห็นด้วยกับข้อความในเชิงลบดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเองต่อไป

5. วิธีการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

โดยภาพรวมผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเอง เห็นด้วยกับวิธีการที่นำเสนอในการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 4.0$ (ตารางที่ 4.16) เมื่อพิจารณาข้อย่อยในแต่ละข้อ ปรากฏว่าวิธีการที่สำคัญที่ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเอง เห็นด้วย โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ

- (1) การประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่าง อบต. และนิคมสร้างตนเองสามารถลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี
- (2) นิคมสร้างตนเองควรส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมในการประชุม อบต. ด้วยทุกครั้ง
- (3) การประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่างนิคมสร้างตนเองกับ อบต. จะช่วยให้การปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- (4) การอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการสังคมและภารกิจของกรมแก่ง อบต. เป็นการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี
- (5) นิคมสร้างตนเองควรแจ้งข่าวสารการดำเนินงานให้ อบต. ทราบด้วย
- (6) การแต่งตั้งให้ตัวแทน อบต. เข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมกับนิคมสร้างตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหา
- (7) นิคมสร้างตนเองควรมอบงานที่ซ้ำซ้อนกัน ไปให้ อบต. ดำเนินการแทน

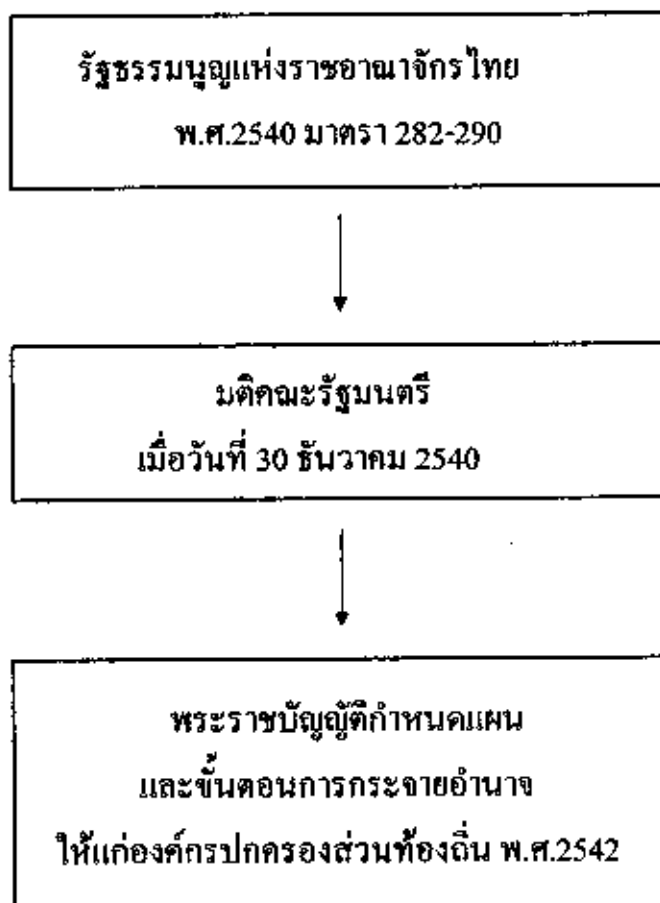
ดังนั้น จากวิธีการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องแผน เรื่องการอบรมให้ความรู้ทางด้านสวัสดิการสังคมแก่องค์การบริหารส่วนตำบล การประชุมร่วมกัน ตลอดจนการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบ เป็นวิธีการที่สำคัญที่จะต้องศึกษาและดำเนินการในรายละเอียด เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบและแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันต่อไป

บทที่ 5

รูปแบบและแนวทางในการส่งเสริม ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนานิคมสร้างตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับมาใช้สังเคราะห์ เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเองได้ดังนี้

1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองทุกระดับ รับทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยเฉพาะในประเด็นของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ซึ่งได้เน้นในการกระจายอำนาจสู่องค์กรท้องถิ่น ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2540 ซึ่งได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการตามมาตรการปรับมาตรการในสถานะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และให้ทุกส่วนราชการดำเนินการจัดทำแผนปรับลดบทบาทภารกิจ ปรับปรุงประสิทธิภาพ รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายของส่วนราชการ ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้ศึกษาข้อมูลและดำเนินการปรับลดบทบาทภาครัฐ 5 แนวทาง ได้แก่ การถ่ายโอนงานให้องค์กรท้องถิ่น การมอบให้เอกชนดำเนินการ การมอบให้หน่วยงานอื่น หรือทำด้วยกัน และขุบเลิกการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่เน้นให้เห็นถึงกระแสของการกระจายอำนาจ ตลอดจนให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมากขึ้น เพื่อให้การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเกิดผลเป็นรูปธรรม รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

แผนผังแสดงการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนของการประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดภารกิจที่จะถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 จำนวน 10 ภารกิจ ได้แก่ งานดำเนินการตามกฎหมายที่ว่าด้วยหอพัก งานสงเคราะห์เด็กในครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน การสาธารณสุขโลก และการก่อสร้างอื่น ๆ ในนิคมสร้างตนเอง การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในชุมชน งานช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น การจ่ายเงินสงเคราะห์ด้านเงินทุนประกอบอาชีพให้แก่สตรีที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเอดส์ งานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุในชุมชน การสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งเบื้องต้น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ ในส่วนของนิคมสร้างตนเองมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการถ่ายโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ได้แก่ การสาธารณสุขโลก และ

การก่อสร้างอื่น ๆ ในนิคมสร้างตนเอง ซึ่งจะต้องดำเนินการภายใน 4 ปี โดยมีเงื่อนไขจะดำเนินการให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมที่จะดำเนินการ และไม่ใช่พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคง สำหรับภารกิจอื่น ๆ จะเกี่ยวข้องกับสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดโดยตรง แต่จะเกี่ยวข้องกับนิคมสร้างตนเองโดยทางอ้อมด้วย หากกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการอยู่ในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเอง

การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับนิคมสร้างตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเปิดกว้างให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนในการดำเนินการ ในลักษณะร่วมกันกระทำ เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบหรือขั้นตอนของการผสมผสาน (Type of Stage of Assimilation) ก่อนที่จะมีการกระจายภารกิจไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการร่วมกันกระทำในรูปแบบของการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วม จะมีผลดีกว่าการกระจายอำนาจไปสู่องค์การบริหารส่วนตำบลทันทีทันใดก็คือเป็นการเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เรียนรู้การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม และงานของนิคมสร้างตนเอง ตลอดจนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามศักยภาพ และความพร้อมในแต่ละด้าน เป็นการเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการถ่ายโอนงานให้ต่อไป ซึ่งตรงกันข้ามหากถ่ายโอนงานไปให้ในทันทีทันใด โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีความพร้อม อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคมสร้างตนเองได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในเบื้องต้นที่จะต้องชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองเกิดความเข้าใจ และตระหนักในการเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การปรับตัว (Adaptation) จะต้องชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเอง เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเกิดการยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลง

2. การบูรณาการรวมหน่วย (Integration) การดำเนินการร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเอง และองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องผสมผสานความสัมพันธ์อย่างกลมกลืน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. การดำเนินการไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal attainment) การดำเนินการร่วมกันจะต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทั้งนิคมสร้างตนเอง และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ คุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคม สำหรับการชี้แจงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองเกิดความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถดำเนินการได้ โดยให้กรมประชาสงเคราะห์จัดอบรมให้ความรู้แก่ทีมวิทยากรของแต่ละนิคมสร้างตนเอง (Training for trainer) แจ้างให้ทีมวิทยากรที่ผ่านการอบรมกลับไปอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม ในการถ่ายทอดเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เจ้าหน้าที่รับทราบภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรจะให้ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลภายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้แจงภารกิจด้วย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล และก่อให้เกิดความตระหนักแก่องค์การบริหารส่วนตำบลว่า นิคมสร้างตนเองได้ให้ความสำคัญ

2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ คือ วิธีแรก เข้าไปชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเอง เมื่อมีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง และวิธีที่สอง คือ การจัดอบรมให้ความรู้แก่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นทางการ

2.1 เข้าไปชี้แจงภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อมีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือทำสื่อ เช่น แผ่นพับ ไปสเตอร์ เพื่อเผยแพร่และชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเองให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบ

ข้อสังเกตก็คือ การเข้าร่วมประชุมชี้แจงให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบภารกิจของนิคมสร้างตนเอง สามารถดำเนินการได้เดือนละไม่กี่แห่ง เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จะประชุมในช่วงต้นเดือน ซึ่งเป็นช่วงระยะที่พร้อมกัน ในกรณีที่นิคมสร้างตนเองมีองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ และมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่จำกัด ไม่สามารถกระจายกำลังเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมได้ ก็อาจจะประสบปัญหาอยู่บ้าง และในการเข้าไปร่วมประชุมควรที่จะเลือกระยะเวลาที่เหมาะสม

ด้วย เนื่องจากในบางครั้งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีวาระการประชุมเป็นจำนวนมาก และมีบางวาระซึ่งเป็นที่สนใจของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นพิเศษ จึงอาจจะไปให้ความสำคัญและความสนใจการชี้แจงของเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเอง คั้งนั้น ในการประสานงานเพื่อเข้าไปชี้แจง ควรเลือก โอกาสที่เหมาะสม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการประชุมไม่มากนัก และไม่มีวาระที่พิจารณาเรื่องที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ และหากเป็นไปได้ใน โอกาสแรก ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองควรจะเข้าร่วมเพื่อชี้แจงด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการ ให้เกียรติของนิคมสร้างตนเอง แก่องค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับข้อดีของวิธีนี้ก็คือ สามารถชี้แจงกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทั่วทุกคน และสามารถรับฟังปัญหาและความคิดเห็น ในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลได้

2.2 จัดอบรมอย่างเป็นทางการ โดยเชิญตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง อาจจะเป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือบุคคลที่องค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายมาประชุมร่วมกัน เพื่อจะได้ชี้แจงภารกิจของกรม-ประชาสงเคราะห์ให้รับทราบ ซึ่งจะต้องมีการเตรียมหลักสูตรและวิทยากรที่มีความเหมาะสม และควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น หัวข้อและประเด็นที่กำหนด

ข้อสังเกตก็คือ วิธีการดังกล่าวนี้สามารถแพร่กระจายความรู้ในการ คำนึงงานด้านสวัสดิการสังคมตามภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบอย่างรวดเร็ว แต่จะต้องแน่ใจว่าบุคคลที่เข้ารับการอบรมเป็นตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งอย่างแท้จริง และมีความสามารถที่ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนอื่นได้

สำหรับเทคนิคการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์กรประชาชนอื่น ๆ เท่าที่มีการศึกษาปรากฏว่า สามารถนำกระบวนการแห่ง การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ A-I-C มาใช้ในการอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ได้เป็นอย่างดี ในที่นี้จะนำเสนอการประยุกต์กระบวนการ A-I-C มาใช้ในการอบรม สร้างความรู้ ความเข้าใจ งานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

A-I-C เป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า ถ้ามนุษย์มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันด้วยความรักและการเห็นคุณค่าของกันและกัน และมีวิธีการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์ สิ่งนี้ก็จะมีความสุข ความสร้างสรรค์ของการมีชีวิต และการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี และจะช่วยให้มนุษยชาติได้พบศานติสุข (ประเวศ วะสี, อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม, 2541)

ความหมายกว้าง ๆ ก็คือ A-I-C เป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบใดระบบหนึ่ง เข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งได้ดำเนินการใน 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 A = Appreciation

ชั้นที่ 2 I = Influence

ชั้นที่ 3 C = Control

ชั้นที่ 1 A = Appreciation คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชม (APPRECIATE) กันอื่น โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ในกระบวนการนี้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทักทายกันด้วยภาพข้อเขียน และคำพูดว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ทั้งข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ชั้นที่ 2 I = Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญ หรือ “ยุทธศาสตร์” (STRATEGY) ที่จะทำให้บรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” (SHARED VISION) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (SHARED IDEAL) ของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทักทายกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่าวิธีการสำคัญที่จะทำ ให้บรรลุ “วิสัยทัศน์” หรือ “อุดมการณ์ร่วม” นั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้วจะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะ และ

พิจารณาว่างานกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ

ขั้นที่ 3 C = CONTROL คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (ACTION PLAN) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้

ในการดำเนินการนิคมสร้างตนเอง จะต้องมิจิตวิญญาณร่วมกันที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยการสนับสนุนเอกสารวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อกฎหมาย และเทคนิคการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดสัมมนาส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จัดให้มีเครือข่ายการทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสนับสนุนด้านข้อมูล

รูปแบบการปฏิบัติการ A-I-C เมื่อจะมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจงานสวัสดิการสังคม และในส่วนงานนิคมสร้างตนเองแก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กระบวนการ A-I-C สิ่งที่จะต้องคำนึง คือ

(1) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดความสำเร็จ ดังนั้น ในการคัดเลือกควรจะมีตัวแทนของบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการด้วย

(2) วิธีการจัดประชุม ควรจะจัดประชุมครั้งละ 1 ตำบล ไม่ควรจะนำองค์การบริหารส่วนตำบลหลาย ๆ แห่ง มาประชุมร่วมกัน เนื่องจากปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งจะมีไม่เหมือนกัน ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งจะมีศักยภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันด้วย

(3) รูปแบบและเทคนิค ควรจัดรูปแบบที่เรียบง่าย คล่องตัวในการนั่ง อาจจะเป็นการนั่งแบบวงกลม หรือแบบตัวยูก็ได้ เทคนิคที่นิยม คือ ใช้เทคนิควาดภาพ ใช้กระดาษการ์ดบัตรคำ กระดาษแผ่นใหญ่ รวมทั้งการแบ่งกลุ่มย่อย และการแบ่งกลุ่มใหญ่

ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอน 1 : A-1 สํารวจสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านและสภาพที่เป็น
ปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพ

ขั้นตอน 2 : A-2 กำหนดสถานการณ์ในอนาคต และความมุ่งหวัง โดย
วิเคราะห์เปรียบเทียบกันระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันกับอนาคต

ขั้นตอน 3 : I ทิศกันแนวทางและวิธีการสําคัญ “ยุทธศาสตร์” ที่จะนำไปสู่
ความมุ่งหวัง โดย

คิดโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหวัง (สถานการณ์ใน
อนาคต) โดยให้ความสำคัญกับการตัดสินใจแนวทางแก้ไขปัญหา

จัดลำดับความสําคัญ และแยกแยะกิจกรรม

ขั้นตอน 4 : C เมื่อได้ตัดสินใจเลือกโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการได้
แล้ว ให้จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนดำเนินงาน เช่น การระบุหน้าที่ความรับผิดชอบตาม
รายละเอียด ดังนี้

- ทำอะไร
- ทำไมต้องทำ
- ทำเพื่อให้เกิดอะไร
- ทำอย่างไร
- ทำเมื่อใด
- ใช้เงินที่ไหน
- ใครทำหรือทำร่วมกับใคร เป็นต้น

3. ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เรียนรู้และใช้ข้อมูลสถิติการ
สังคมระดับครัวเรือน (สสค.) ซึ่งเป็นข้อมูลที่กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดทำตามโครง
การส่งเสริมสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือนทั่วประเทศ (สสค.) และได้รับอนุมัติจาก
คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2537 โดยมีเป้าหมายการสำรวจข้อมูลสถิติการ
สังคมระดับครัวเรือนเป็นครั้งแรก ในปี 2538 ซึ่งในขณะนั้นใช้องค์กรประชาชนในพื้นที่
ที่ ซึ่งเรียกว่า ครัว บ. เป็นผู้สำรวจ โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งเรียกว่า
ครัว ก. เป็นผู้ควบคุมและสนับสนุน การสำรวจ สำหรับการสำรวจครั้งที่ 2 ได้ดำเนินการ

ในปี 2542 โดยมีบัณฑิตอาสา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และได้รับการจ้างตาม โครงการจ้างบัณฑิตอาสา และผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็ง ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นผู้รับผิดชอบในการสำรวจ ข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า “ข้อมูลครอบครัวผาสุก” มีแนวคิดมาจากทฤษฎีทางสังคม ในเชิงสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครอบครัวและสังคม โดยสรุปคือ

บทบาทครอบครัว	บทบาทสังคม
- เกี่ยวข้องกับสถาบันต่าง ๆ - เป็นรากฐานของสังคม	- ต้องมีความสมดุล - ต้องไม่มีความกดดัน

หน้าที่ของครอบครัวคือสมาชิกและสังคม	หน้าที่ของสังคม
- มีทักษะแก้ไขปัญหา - ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างราบรื่น - เกี่ยวข้องสัมพันธ์มีส่วนร่วมในความรัก เอาใจใส่ต่อกัน - มีการสนองตอบกันในเรื่องความรัก เอาใจใส่อบอุ่น - มีการควบคุมพฤติกรรมสมาชิก ได้เหมาะสมกับบรรทัดฐานของสังคม	- ระบบสวัสดิการสังคมครอบคลุม กระจายทั่วถึง เป็นธรรม - ครอบครัวต้องรู้ว่าบริการพื้นฐาน อยู่ที่ไหน ใช้ได้อย่างไร - ครอบครัวต้องเข้าถึงบริการพื้นฐาน ที่จำเป็นได้

ที่มา : คู่มือวิทยากรและบัณฑิตอาสา กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ, 2542.

ครอบครัวผาสุก จะประกอบด้วย คุณลักษณะที่ทำให้ครอบครัวผาสุก มี 4 หมวด 20 ตัวชี้วัด หรือเรียกว่า ตัวบ่งชี้ความผาสุก มีดังนี้

หมวดที่ 1 ครัวเรือนมีองค์ประกอบสมบูรณ์ มี 7 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 2 ครัวเรือนมีสัมพันธภาพที่อบอุ่น มี 3 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 3 ครัวเรือนพึ่งพาตนเองได้ มี 7 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 4 ครัวเรือนมีโอกาสพึ่งพาระบบสังคมภายนอก มี 3 ตัวชี้วัด

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลสวัสดิการสังคม หรือ สสค. เป็นข้อมูลค่อนข้างใหม่ สำหรับการรับรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากข้อมูลดังกล่าว ได้ทำการสำรวจเพียง 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกในปี 2538 และอีกครั้งในปี 2542 ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองที่จะต้องส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เรียนรู้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน (สสค.) มาใช้ในการวางแผนพัฒนาร่วมกับข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2 ค และข้อมูลอื่น ๆ ของนิคมสร้างตนเอง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า หากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เรียนรู้ และเห็นความสำคัญของข้อมูลสวัสดิการสังคมในระดับครัวเรือน (สสค.) ค่อยไป้องค์การบริหารส่วนตำบลก็จะดำเนินการสำรวจและพัฒนาข้อมูลดังกล่าวต่อไป

4. การส่งเสริมความสัมพันธ์ทั้งในเชิงพื้นที่ (Area) และเชิงการหน้าที่ (function) เนื่องจากพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย โดยแต่ละองค์กรจะมีอำนาจและหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ นิคมสร้างตนเองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนดไว้ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งนอกจากนี้จะมีพื้นที่ซ้ำซ้อนกันแล้วปรากฏว่า ยังมีหน้าที่หลายประการเหมือนกันด้วย ดังนั้น หน้าที่และภารกิจของนิคมสร้างตนเอง จึงมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถสรุปให้เห็นความสัมพันธ์ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ ภารกิจของนิคมสร้างตนเอง กับ
หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่ ภารกิจของนิคมสร้างตนเอง	หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล
<p>พัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ก่อสร้างถนนลาดยาง - ก่อสร้างถนนลูกรัง - ซ่อมบำรุงรักษาถนน - ก่อสร้างสะพาน/ท่ออุโมงค์ คสล. - ปรับปรุงขยายระบบไฟฟ้า 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก มาตรา 67 (1) - ให้มีและบำรุงการ ไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น มาตรา 68 (2) - ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ มาตรา 68 (3)
<p>ส่งเสริมอาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปลูกพืช - การเลี้ยงสัตว์ - การเลี้ยงไหม - การเกษตรทางเลือก - อาชีพนอกการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร มาตรา 68 (7)
<p>ปลูกป่าชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 67 (7)
<p>โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการปลูกพืช - ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ - ส่งเสริมการเลี้ยงไหม - ส่งเสริมศิลปอาชีพ - เกษตรทฤษฎีใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร มาตรา 68 (7) - ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว มาตรา 68 (6)
<p>พัฒนาสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - อบรมสมาชิกนิคม - สนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรา 67 (5) - ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ มาตรา 67 (6)

ที่มา : หน้าที่ ภารกิจของนิคมสร้างตนเองตามแผนงานพัฒนานิคมและส่งเสริมอาชีพ ปี 2542.

หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

นอกจากภารกิจที่นิคมสร้างตนเองต้องดำเนินการ โดยตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานพัฒนานิคมและส่งเสริมอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ซึ่งจะต้องรับผิดชอบโดยตรงแล้ว นิคมสร้างตนเองต้องรับผิดชอบภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด แต่ได้ดำเนินการ ในเขตนิคมสร้างตนเองด้วย ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถสรุปให้เห็นความสัมพันธ์ดังรายละเอียดตามตาราง ตารางที่ 5.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ ภารกิจของสำนักงานประชาสงเคราะห์ จังหวัด ซึ่งดำเนินการ ในเขตนิคมสร้างตนเอง กับ หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่ ภารกิจของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งดำเนินการในเขตนิคมสร้างตนเอง	หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล
- การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มาตรา 67 (4)
- การรับสมัครเยาวชนสตรีเข้ารับการศึกษาศึกษา ในศูนย์ฝึกอาชีพของกรมฯ - การอบรมเยาวชนสตรี ตามโครงการสร้าง ชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท	- การส่งเสริมการพัฒนาสตรี มาตรา 67 (6)
- การสงเคราะห์เด็กในครอบครัว - การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	- การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน มาตรา 67 (6)
- การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ - การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด	- การส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุ มาตรา 67 (6)
- การจดทะเบียนคนพิการ - การจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ	- การส่งเสริมการพัฒนาผู้พิการ มาตรา 67 (6)
- ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน - การสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	- สวัสดิการสังคมทั่วไปในตำบล หมู่ บ้าน
- เงินทุน ทปส.3 - การจ้างงานในชนบทตามแผนบรรเทาปัญหาการว่าง งาน	- บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ มาตรา 68 (7)

ที่มา : หน้าที่ ภารกิจของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งดำเนินการ ในเขตนิคมสร้างตนเอง

หน้าที่ ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและอบต. พ.ศ.2537

ความสัมพันธ์ระหว่างนิคมสร้างตนเอง และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นความสัมพันธ์ทั้งในเชิงพื้นที่การปฏิบัติงาน และภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่า หน้าที่ของนิคมสร้างตนเองตามที่กล่าวมา จะมีทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภค การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และด้านสวัสดิการสังคม ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดังกล่าวด้วย ดังนั้นจะต้องใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกของนิคมสร้างตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5. ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือ โดยการบรรจุแผนงานของนิคมสร้างตนเอง และแผนงานของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดซึ่งดำเนินการในเขตนิคมสร้างตนเองไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับนิคมสร้างตนเองเป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำขององค์กรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เดียวกัน เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดความเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นที่ปรารถนาขององค์กรที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามแผน

ในการบรรจุแผนงานของนิคมสร้างตนเอง และแผนงานของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งดำเนินการในเขตนิคมสร้างตนเองไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบรรจุไว้ใน

- บรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ระยะ 5 ปี

- บรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล รายปี

แผนงานที่จะบรรจุ

- แผนงานปฏิบัติของนิคมสร้างตนเอง และสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งดำเนินการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

- แผนงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของนิคมสร้างตนเอง และสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการด้วยงบประมาณของตนเอง

สำหรับแผนงานที่นิคมสร้างตนเองจะดำเนินการจัดทำร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และให้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถดำเนินการ ได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก นิคมสร้างตนเองประสานในการจัดทำแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรง รูปแบบที่ 2 นิคมสร้างตนเองประสานงานกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีศักยภาพในการจัดทำแผนได้เสนอแผนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

รูปแบบที่ 1

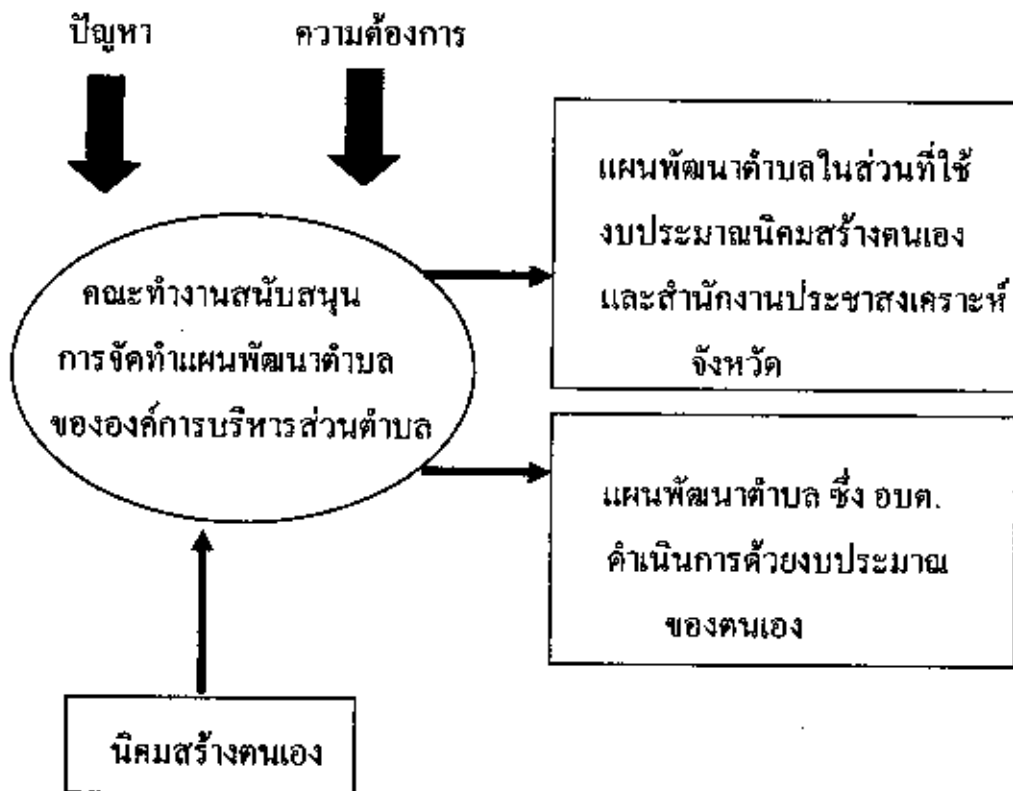
ขั้นตอนที่ 1 นิคมสร้างตนเองประสานงานในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล กับคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 นิคมสร้างตนเองประสานงานให้คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ใช้ข้อมูลส่งเสริมสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน (สสค.) ข้อมูลผู้ซึ่งได้รับการช่วยเหลือ 5 ประเภท และข้อมูลของนิคมสร้างตนเอง จัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

ขั้นตอนที่ 3 นำแผนงาน/โครงการ ตามภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ ที่จะปฏิบัติในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล บรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล หากคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาแล้วเห็นว่า สภาพปัญหาของตำบลยังมีมากกว่าที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ ตามภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ และอยู่ในศักยภาพที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ ก็สามารถจัดทำแผนงาน/โครงการ เพิ่มเติมได้ โดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรมประชาสงเคราะห์จัดสรรให้หมู่บ้านละ 5 คน แต่องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาเห็นว่า ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหามีมากกว่านั้นก็สามารถจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมได้

ขั้นตอนที่ 4 เสนอแผนซึ่งได้ดำเนินการจัดทำเสร็จแล้ว ต่อคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำเสนอขออนุมัติต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

แผนภูมิที่ 5.1 แผนผังขั้นตอนการบรรจุงานด้านสวัสดิการสังคมไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในระดับดีและมีศักยภาพสูง จัดทำแผนการช่วยเหลือประชาชน โดยใช้ข้อมูลส่งเสริมสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน (สสค.) ข้อมูลผู้พึ่งได้รับการช่วยเหลือ 5 ประเภท และข้อมูลอื่น ๆ

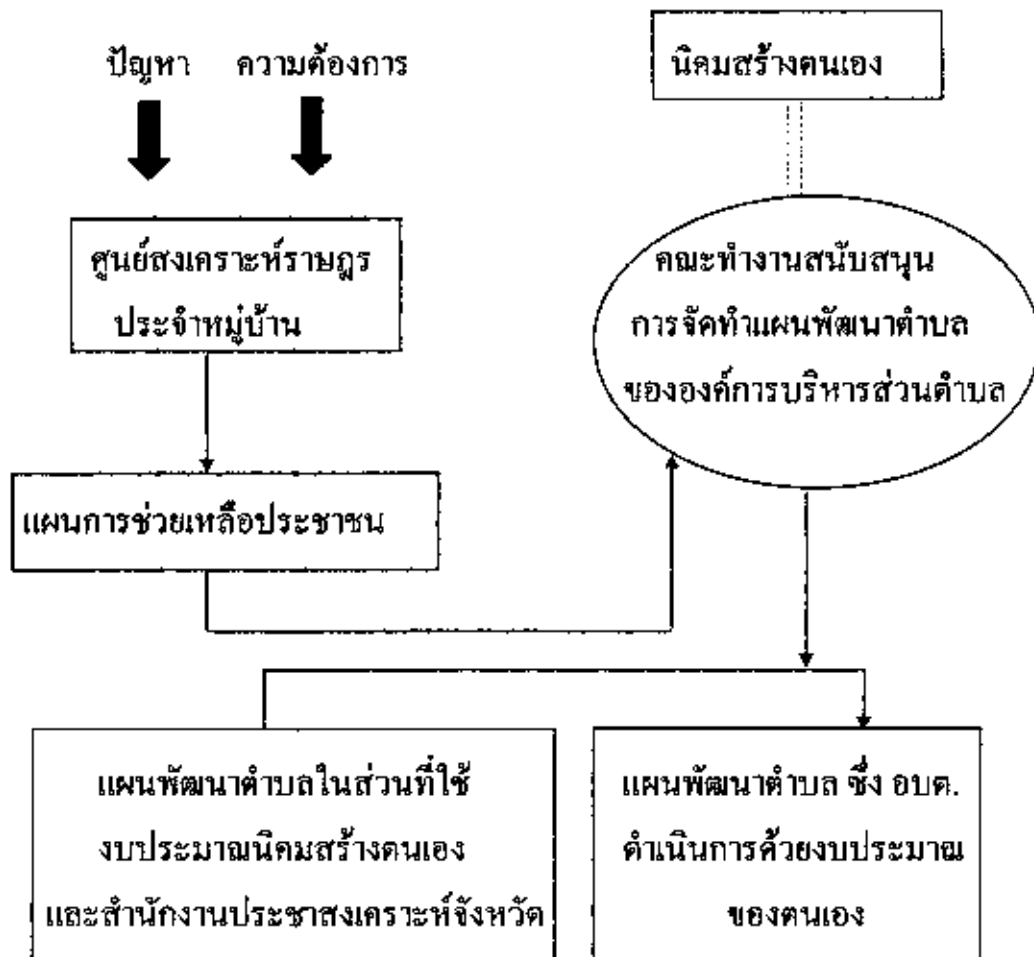
ขั้นตอนที่ 2 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเสนอแผน ซึ่งดำเนินการเสร็จแล้วไปยังคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

ขั้นตอนที่ 3 สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ประสานงานกับคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกันพิจารณาแผนการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยแยกเป็นแผนงานซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ และสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ (ใช้งบประมาณของกรมประชาสงเคราะห์)

แผนงานซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ หรือสนับสนุนได้จำกัด แต่องค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ (ใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล)

ขั้นตอนที่ 4 เสนอแผนซึ่งได้ดำเนินการจัดทำเสร็จแล้ว ต่อคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำเสนอขออนุมัติต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

แผนภูมิที่ 5.2 แผนผังขั้นตอนการบรรจุนด้านสวัสดิการสังคมไว้ในแผนพัฒนาตำบล
ขององค์การบริหารส่วนตำบล รูปแบบที่ 2

6. รูปแบบกิจกรรมด้านสวัสดิการสังคมที่ควรจะให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน ในขั้นแรกควรจะเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เป็นกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการได้ในทันทีโดยไม่ต้องจ้างเป็นจะต้องแก้ไขกฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมเบื้องต้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติได้ก็คือคือ การประสานงาน เช่น การประสานงานในการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การประสานงานในการคัดเลือกและเปิดบัญชีให้แก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การประสานงานในการจัดกิจกรรมการให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสเนื่องในวันสำคัญตาม โอกาสต่าง ๆ เป็นต้น และในขณะนี้กรมประชาสงเคราะห์ ได้มีนโยบายที่จะ

กระจายภารกิจไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ จำนวน 10 ภารกิจ คือ งาน
 ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก งานสงเคราะห์เด็กในครอบครัวที่ประสบปัญหา
 เดือดร้อน การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ ในนิคมสร้างตนเอง การคุ้มครอง
 สวัสดิภาพเด็กในชุมชน งานช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น การจ่ายเงินสงเคราะห์ด้าน
 เงินทุนประกอบอาชีพให้แก่สตรีที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเอดส์ งานสงเคราะห์เป็ย
 ยิงชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุในชุมชน การสงเคราะห์คนไร้ที่-
 พึ่งเบื้องต้น การสงเคราะห์เป็ยยิงชีพคนพิการ ดังนั้นการเริ่มต้นด้วยการให้องค์การ-
 บริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้วยกิจกรรมที่ง่าย ๆ ก่อน จะเป็นการก่อ
 ให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการกระจายภารกิจจากกรม
 ประชาสงเคราะห์ในอนาคตต่อไป

7. นิคมสร้างตนเอง ควรจะแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
 ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบ ทั้งนี้
 เนื่องจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 67
 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วน
 ตำบลต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าด้วย และตามมาตรา 70 แห่ง
 พระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบ
 ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการในตำบล ซึ่งการ
 ดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดการประสาน และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างนิคม-
 สร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล และจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเห็น
 ความสำคัญจนกระทั่งเข้ามามีส่วนรับรู้และร่วมดำเนินงานในกิจกรรมดังกล่าวต่อไป

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนานิคมสร้างตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบลในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองต่อการส่งเสริมให้ องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและเพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยการสอบถามจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองทุกแห่งของกรมประชาสงเคราะห์ รวม 43 แห่ง สถิติที่ใช้ในการศึกษาคือ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการประมวลผลด้วย คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences หรือ SPSS) ผลการศึกษาครอบคลุมประเด็น การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองและข้อมูลของนิคมสร้างตนเอง การศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบลและศึกษาความเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านประชากรของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองพบว่า เกือบจะทั้งหมดจะเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 45 - 49 ปี มากกว่าครึ่งหนึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ในช่วง 19 - 24 ปี มากกว่าครึ่งหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองมาแล้วเป็นระยะเวลารวมกัน 1 - 5 ปี ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลของนิคมสร้างตนเองพบว่า

นิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่มีขนาดจำนวนพื้นที่น้อยกว่า 100,001 ไร่ เมื่อพิจารณา สัดส่วนระหว่างจำนวนหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองทั้งหมดกับจำนวนที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ปรากฏว่ามีหมู่บ้านในเขตนิคมสร้างตนเองที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยร้อยละ 92.4 ในจำนวนนิคมสร้างตนเอง จำนวน 43 แห่ง ปรากฏว่ามีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอยู่รวม 236 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5

การศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนิคมสร้างตนเองกับองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า นิคมสร้างตนเองเกือบจะทั้งหมดเคยเข้าประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและนิคมสร้างตนเองทั้งหมดเคยประสานการดำเนินงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องที่ประสานโดยส่วนใหญ่ได้แก่การพัฒนาโครงสร้าง-สาธารณูปโภค มีนิคมสร้างตนเองมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกันผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

การศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยได้ศึกษาใน 3 ส่วนคือ ความต้องการและเหตุผล ในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง ทัศนะต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน และวิธีการในการปฏิบัติงานร่วมกัน

การศึกษาคำต้องการและเหตุผลในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเอง ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็น การส่งเสริมให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเองสามารถแบ่งเบาภารกิจของนิคมสร้างตนเองได้ ปัจจุบันทรัพยากรการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองมีจำกัด หากสามารถส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเองได้ จะส่งผลให้การบริการแก่สมาชิกนิคมสร้างตนเองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นภารกิจบางอย่างของ อบต.และของนิคมสร้างตนเองมีความสอดคล้องกัน และผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองสร้างตนเองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น อบต. ไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติ

งานของนิคมสร้างตนเอง คังนั้นจึงไม่จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา นิคมสร้างตนเอง และประเด็นการส่งเสริมให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้าง-ตนเองจะทำให้นิคมสร้างตนเองสูญเสียบทบาทและลดความสำคัญลง

การศึกษาทัศนคติในการปฏิบัติงานร่วมกัน ปรากฏว่าผู้ปกครองนิคมสร้าง-ตนเองส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็น ภารกิจที่สำคัญของ อบต. จะเน้นการพัฒนาด้าน สาธารณูปโภคมากกว่าการพัฒนาด้านสังคมการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ อบต.เป็น การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น การส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนางานนิคมสร้างตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น การที่ อบต. มีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาด้านสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ จะเป็นผลดีต่อการพัฒนางานพัฒนาสังคม และผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ไม่ เห็นด้วยในประเด็นนิคมสร้างตนเองสามารถดำเนินการ ในกิจกรรมใดๆ ภายในพื้นที่ได้ โดยไม่จำเป็นจะต้องนำข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลมาประกอบในการปฏิบัติ งาน การที่ อบต. และนิคมสร้างตนเองมีพื้นที่ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกันก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของนิคมสร้างตนเอง นิคมสร้างตนเองควรปฏิบัติงาน ไปตาม ภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภารกิจของ อบต.

การศึกษาวิธีการ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ปรากฏว่าผู้ปกครองนิคมสร้างตน-เองส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็น การประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่างนิคมสร้าง-ตนเองกับ อบต. จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ มากขึ้น การอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการสังคมและภารกิจของกรมแก่ อบต. เป็นการ ส่งเสริมให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี นิคมสร้างตนเองควร มอบงานที่ซ้ำซ้อนกัน ไปให้ อบต. ดำเนินการแทน นิคมสร้างตนเองควรแจ้งข่าวสารการ ดำเนินงานให้ อบต. ทราบด้วย นิคมสร้างตนเองควรส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมกับ อบต. ด้วยทุกครั้ง การประสานแผนการปฏิบัติงานระหว่าง อบต. และนิคมสร้างตนเอง สามารถลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี การแต่งตั้งให้ตัวแทน อบต. เข้า มาเป็นคณะทำงานร่วมกับนิคมสร้างตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะส่งผลดีต่อการ แก้ไขปัญหา

ในการศึกษาเพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานิคมสร้างตนเองปรากฏว่ามีรูปแบบและแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองทุกระดับ รับทราบถึงเหตุผลและจำเป็นในการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมสร้างตนเอง โดยเฉพาะจะต้องรับทราบกระแสและทิศทางของการกระจายอำนาจ ไปสู่ท้องถิ่น และการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมจะมีผลดีกว่าการกระจายอำนาจ ไปสู่องค์การบริหารส่วนตำบลทันทีทันใด เป็นการเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เรียนรู้และมีโอกาสพัฒนาศักยภาพเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการถ่ายโอนงานต่อไป

2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองให้องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบคือ วิธีแรกเข้าไปชี้แจงภารกิจของนิคมสร้างตนเอง เมื่อมีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง และวิธีที่สองคือการจัดอบรมให้ความรู้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นทางการ

3. ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เรียนรู้และใช้ข้อมูลสถิติการสังคมนระดับครัวเรือน (สสค.) ซึ่งเป็นข้อมูลที่กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดทำตามโครงการส่งเสริมสวัสดิการสังคมนระดับครัวเรือนทั่วประเทศ และนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนร่วมกับข้อมูลอื่นๆ

4. ส่งเสริมความสัมพันธ์ทั้งในเชิงพื้นที่ (area) และเชิงการหน้าที่ (function) เนื่องจากพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นพื้นที่ปฏิบัติงาน ซ้ำซ้อนกันและมีหน้าที่บางประการเหมือนกันด้วย ดังนั้นจะต้องใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อร่วมกันพัฒนาประชากรกลุ่มเป้าหมาย

5. ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือ โดยการบรรจุแผนงานของนิคมสร้างตนเองและแผนงานของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ไว้ในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

6. รูปแบบกิจกรรมทางด้านสวัสดิการสังคมที่ควรจะให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานในขั้นแรกควรจะเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

7. นิคมสร้างตนเองควรจะแจ้งข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และเห็นความสำคัญกระท้ง ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจน กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับจังหวัดและอำเภอ แต่ไม่ได้บัญญัติความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับนิคมสร้างตนเอง ทั้งที่องค์กรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันหลายประการคือ พื้นที่ปฏิบัติงานแห่งเดียวกันมีหน้าที่หลายประการเหมือนกัน และประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยองค์กรทั้งสองต่างก็มีอำนาจการดำเนินงานในพื้นที่ กล่าวคือ องค์การ-บริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหาร-

ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในขณะที่นิคมสร้างตนเองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบจากรวมประชาสงเคราะห์ ดังนั้น เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ที่อาจจะขัดกันในการปฏิบัติงานของแต่ละองค์กร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จึงควรจะมีการหารือกันเพื่อกำหนด กฎ หรือระเบียบ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้งสององค์กรในกรณีที่มีพื้นที่ปฏิบัติงานแห่งเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติงาน

1. ปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์ ได้มีนโยบายในการกระจายภารกิจบางประการให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการกระจายภารกิจเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน แต่สิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่กับการกระจายภารกิจก็คือ ควรส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เรียนรู้งานสวัสดิการสังคมและงานอื่นๆ ของกรมประชาสงเคราะห์ควบคู่ไปด้วย และในระหว่างที่รอการกำหนดขั้นตอนและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อกระจายภารกิจต่อไปนั้น ควรส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนตามศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งไปก่อน ทั้งนี้เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่จะรองรับการกระจายภารกิจต่อไป

2. ส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองจาก “บทบาทผู้ปฏิบัติงาน” เป็นบทบาทของ “ผู้นิเทศงาน” โดยการส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการปฏิบัติงานในลักษณะงานบางอย่างแทน โดยเจ้าหน้าที่ของนิคมสร้างตนเองเป็นผู้ให้ความรู้ทางวิชาการเป็นผู้สนับสนุนในการปฏิบัติงานและเป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. ส่งเสริมให้ใช้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเครือข่ายในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมในระดับตำบล โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลคัดเลือกตัวแทนเข้ารับการอบรมหลักสูตรอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ และส่งเสริมสนับสนุนเพื่อเป็นผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับตำบลต่อไป

4. กรมประชาสงเคราะห์ควรจัดทำหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกรดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่เจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเอง และเจ้าหน้าที่อื่นของกรมประชาสงเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถประสานงานและทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้ และควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน

5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจะสามารถทำงานได้สอดคล้องกันและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีพื้นที่ปฏิบัติงานตั้งอยู่ในเขตนิคมสร้างตนเอง และศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกนิคมซึ่งเป็นผู้รับผลของการพัฒนาด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2538.
- กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของ หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539.
- กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540.
- กรมประชาสัมพันธ์ กองนิคมสร้างตนเอง. การจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2538
- ไถวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์จำกัด, 2542.
- คณะกรรมการการปกครองรัฐสภา. ปัญหาการดำเนินการจัดตั้งและประสิทธิภาพของ การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2540.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. กฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร : พรินเตอร์การพิมพ์, 2542.
- ดวงสมร วรฤทธิ. การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2543
- ทรงธรรม์ สวานิชะ. การถ่ายโอนงานของกรมประชาสัมพันธ์ให้องค์การบริหาร ส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : กักติโสภากการพิมพ์, 2527.

- มหาดไทย สถาบันดำรงราชานุภาพ. ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา. อบต. ในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2541.
- วิยะดา ศีระแพทย์. การนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยจิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, 2540.
- อิระวัชร จันทระประเสริฐ. ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน : กรณีศึกษาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพมหานคร : เอกสารวิจัยส่วนบุคคล นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่38 พ.ศ. 2538 - 2539
- อุทิศ บุญช่วย. การส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม. เอกสารประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ 7 ว, 2540.

ภาษาอังกฤษ

Aiastair T. White. Why Communication Participation A discussion of the Agruments Community Participation. The United Nations Children Fund, 1982

เอกสารอื่น ๆ

กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. แนวทางการดำเนินงานของ อบต. หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและ อบต. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542. (อัครสำเนา), 2543.

กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. การจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล
(อบต.). (อัคราเสนา), 2543.

กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. ข้อมูลสถิติองค์การบริหารส่วนตำบล.
(เอกสารเผยแพร่), 2543.

กรมประชาสงเคราะห์ กองนิคมสร้างตนเอง. วิสัยทัศน์กองนิคมสร้างตนเอง.
(อัคราเสนา), 2543.